

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Helyben na. noz nordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 5

Isten áldása.

(K. Ö.) A t. Házban a czukorbárók aratnak. A jégbehűtött teremben a nagytőke által kisajátított politikusok milliók megszavazásával juttatják kifejezésre a mozgó tőke közgazdasági jelentőségét. Künn a szántóföldeken a rekkenő hőségben a gazdák ezrei izzadnak, hogy az uralkodó rendszer borraivalós politikája csődbe ne jusson. A legnehezebb, de egyúttal társadalompolitikai szempontból a legmegbízhatóbb munkát a gazda végzi, kit az önzés a tőkehatalom rabszolgájává tett. A gazda fáradságos munkájának az eredménye, hogy aratás után Isten áldása, mint a népköltészet a gazda reményét elnevezte, vonul be a gazda otthonába, melyből aztán jólét terjed szét az egész országban.

Isten áldása azonban már esztendőök óta az emberi önzés miatt megszünt igazi áldás lenni. A gazda a földmívelésnek csak terheit érzi, de áldását nem. Mind az a rossz, amit a gonosz akarat és ellenséges indulat csak kívánhat, mint vészt jelentő felhők tornyosul a gazdák feje fölött. Isten áldását még soha annyi vesztély nem fenyegette, mint az idén. A természet ellene fordult a gazdáknak. A tavaszi kedvezőtlen időjárás a gazdák reményének egyrészt tönkretette, másrészt megakadályozta a mezei munka befejezését. A hideg és esős időjárást hirtelen felváltotta a rekkenő hőség, mely a szemképződést hátrálja. Az Alföld délibábos

rónáin az agrárszocializmus foglal el fenyegető állást a gazdák reménye ellen. Csoda-e, ha a gazdák növekedő aggodalommal tekintenek a jövőbe, mikor reményük megmentett részét az értékesítési viszonyok devalválják. A gazdák esküdt ellensége, a tőzsde már is illendően készül fogadni a gazda reményét.

A szabadelvű kuruzslók pedig körül állják a nagybeteg, a kinlódó mezőgazdaság betegágyát, consiliumot tartva a követendő eljárásról, hogy a beteg nyomoruságos állapotát állandósíthassák. A betegek nem szabad meghalnia, mert akkor megszűnik a honorárium és nem lévén kit kiszípolozni, a kuruzslók egymás ellen fordulnának. De felgyógyulnia sem szabad a betegnek, mert ez végét jelentené a kuruzsló-rendszernek. Erre a beteg mezőgazdaságnak különben sem lehet kilátása, mivel kuruzsló szerekkel a baj teljes elmérgesedését talán meg lehet ideig-óráig akasztani, de gyökeresen meggyógyítani, képtelenség.

Hallunk jóakaratu tanácsokat a magtermelés redukálására és a belterjesebb gazdálkodás, különösen a marhatenyésztés felkarolására vonatkozólag. De ennek előfeltételeiről nem történik gondoskodás, vagy ha igen, olyan alakban, mely csak a tőkének szolgálja érdekeit, a mezőgazdaságnak azonban romlását okozza. A mezőgazdaságnak tőkebefektetései, melyet a káros szervezettel gazdahitel mellett tett, a tőke intézményeinek jövedelmeztek, a kereskedelmi szerződésekből érvényre jutott irányelvek miatt azonban a gazdának többet ártottak, mint használtak. Ne be-

széljünk általános belterjes gazdálkodásról, míg az ország tőke-szegény gazdái megfelelő hitelszervezettel nem segítünk. Hogy az uralkodó rendszer mennyi hajlandósággal viseltetik a gazdák hitelügyén segíteni, legjobban bizonyítja a minapában a képviselőháznak benyújtott kötvénybiztosítási törvényjavaslat.

Hallunk jóakaratu tanácsokat gépek nagyobb mérvű alkalmazására vonatkozólag, mely esetben 10—20% kézi napszám takarítható meg, anélkül, hogy a gazdaság munkaerőjének fokán kellene változtatni. A gazdasági szakoktatás egészséges fejlesztéséről, a népiskoláknak a mezőgazdaság körébe való bevonásáról, szóval a mezőgazdasági technikai ismeretek emeléséről hallani sem akarnak. E helyett derűborura emelnek az állam pénzén kereskedelmi iskolákat, mivel csupa kereskedő lakja ezt az országot.

Az agrárszocializmus ellen is tudnak orvosszereket és ez a latifundialis gazdálkodás megszüntetése. A latifundiumok, azt mondják, tenyésztő melegágyai a szocializmusnak. Nagyon természetes. A latifundiumok, a hitbizományok és papi javak eddig a földspekuláció körén kívül estek. A mozgó tőke most már ezekre szeretné magát vetni, miután a magyar birtokviszonyok modern átalakításával koldusbotra juttatta az országot. A latifundiumok még eddig nem képeznek árucikket, pedig okvetetlenül azzá kell tenni, hogy a nagytőke a főnemességet is igájába hajthassa. Az agrárszocializmus tehát kapóra jött liberális kuruzslóinknak. Nem az agrárszocializmus orvoslására

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

OTTHON.

Írta és a Szigligeti társaság derecskei matinéján felolvasva: Dr. Bodor Károly.

Azt mondják az egész világ egy város. Mindenütt vannak jó emberek, rossz emberek, szép utcák, csunya utcák, jó barátság, irigység és több afféle a mi már az emberrel jár. De az is az emberrel jár, hogy ha már az »Otthonról« van szó, a »szülő földről«, ha még olyan kis falu, talán nádas ház, egy pár akácfa vagy eperfa a keret — mégis megdobban a szív! A zajos város napfényátló falai közül, a kalmár zajból oda vagyik, a hol háborítlanul terjed a verőfény és a melegség udvaron, kertben és a szivekben. Az mindegy, hogy házmeszter vagy lakáj helyett csak egy nagy komondor fogad, nem hajlong, csak magasra emelt fővel néz, néz, hiába a férfias szakáll, barnult arc, megismert meg akar ölelni s nyöszörögve követ a kis nádas házba, ahol nem villanyos csengő, nem parkett díszlete: egy hófehér haju, szelíd arcú öreg asszony ül az ablaknál, Dávid zsoltárait olvassa miattad, éretted, te váratlan vendég s a másik perczen már ott vagy a szívén, s míg forró könnyei hullnak a fejedre, boldog vagy a minő régen nem voltál!

Haza érkeztem én is. Milyen jól aludtam abban a kis kamrában, a lóvasutasok kurtje, az

egyhangú villamos csengő nem hallatszott be, büszke kakas kukorékolt jókor az ablakom alatt, szelíd libák gágogtak, a kertből valahonnan egy fülemile csattogott. Felbredtem egy percze, de félálmos szemmel ott láttam a falon Csokonai Vitéz Mihály arczképét, melyet én vágtam ki valamikor egy újságból, megint elaludtam, olyan szelíd nyugalom, esend volt, elhittem magammal vasárnap van, reggel nem kell iskolába menni! Persze, reggel az utazó csomagok, a nagy bőrdíj kiábrándított, hogy mindez csak álom volt!

Boldog ébredés mégis, együtt voltam régen nem látott szegény öreg anyámmal. Nem is mentem én sehova, pedig már három napja mult, hogy megérkeztem, még az ott lakó kis birtokos ismerősünket sem látogattam meg. Hiába, a szőke Erzsébet már nem vonzott, azóta már ő mint a mindenek mondta: szép, kövér asszony. Az öreg ur pedig olyan rossz dohányt szí éjjel, nappal, hogy az ember megszédült tőle, a branyiczki hős tetteit pedig már ismerem, sőt azt is tudom, hogy nem volt ott, hanem egy másik községben beteglétszámban valami felcserrel máriászott.

Egy reggel ijedten rohan be a korcsmáros, nem tudom becsületes nevét, de a faluban úgy hívják: a »szomorú zsidó«. Tudom, hogy becsületes ember, hosszú haja lecsüng mint a fűz, esendes szerény, bizony egy kis falusi korcsmával, drága regáléval, tizenegy élő gyermekkel elkomorodnék a legvigabb francia is!

— Keresik, keresik a tekintetes urat! rontott felém lihegye.

Egy két barátom tudta csak, hogy hova mentem nyaralásra, ki kereshett itt engem? Összeesküvő nem voltam soha, sem lengyel menekült nem vagyok.

Azért volt úgy kikelve az öreg, mert vakációzó fia megismerte a két ur egyikében — egy professzorát, a kinek a szigorától nagyon féltek és így nagyon respektálták. Valami romokat mentek tanulmányozni a szomszéd község határában s egy napi pihenőt szántak nálam.

A szomorú szomszéd ajánlkozott mindjárt üveges sörrel, szalámival, turóval. Nem is kellett egyéb az én édes anyámnak! Elég az hozzá, hogy a szomszéd még szomorubb lett, és az én vendégeim az anyám vendégei voltak egy kis barátságos vacsorára, annyi szeretettel veték körül és olyan jól érezték magukat, mintha csak ők is — otthon lettek volna.

De én nagy szívfájdalmat éreztem, lassan-lassan kezdtem kétségbe esni! Nem az a pár falat étel, az a pár pohár bor tevé; jó barátaimért anyagiakban nem ismerem határt. De mikor láttam, hogy hull a verejték szegény édes anyám homlokáról, hogy szaladgál azzal a kis cselédleánnyal, süt, főz, közbe leül, bár mosolyogva nézi a tüzhelyt, de fáradtan piheg, — elborult a lelkem.

Hát felnőtt emberhez illő cselekedet az egy hetven éves öreg asszonyt ilyen fáradal-

gondolnak, hanem a nagybirtok leigázására. A milliókra menő prémiumokat is liberális politikusaink szerint azért fizetjük, mivel a répatermelő mezőgazdaság felsegélyezésére kell sietnünk.

Hallunk tehát sok mindenféléről. De amiről nem hallunk, az a céltudatos, nemzeti irányú mezőgazdasági politika, melynek célja kiragadni a magyar földmivelést a tőke szolgálatából. Ha ezt elérjük, akkor Isten áldása, az ország áldása lesz. De hogy azzá legyen, legyen Isten áldása első sorban a gazdáké, kik legközelebb vannak hozzá.

Autonomiai mozgalom.

Békésmegye hatalmasan kiveszi a részét a kath. autonomiai mozgalmakból s eddigi összes eljárását az egyöntetűség és serény munka hatja át. Így is reméltük attól a megyétől, melyben egyházmegyénk három gyöngye, a három legnagyobb hitközség, Csaba, Gyula, Endrőd, oly hatalmasan reprezentálják egyházunkat. Ebből a megyéből kaptuk az első hírt, az autonomiai kongresszusra küldendő papi képviselő választásról, s. k. t. távirati jelentése szerint a gyulai esperesi kerület B.-Csabán tartott gyűlésében Spett Gyula gyomaiplebánost választotta egyházi képviselőül. Ez csak egy kerület ugyan s a többi esperességek szavazata még ismeretlen, de legalább egy név már kezd kibontakozni a homályból s ez a név olyan, mely előtt barát és ellenfél tisztelettel hajlik meg. Hála Istennek több ilyen tisztelt nevünk van az egyházmegyében, Spett lesz-e a papság képviselője vagy más? még nem tudható, de a ki oly törhetetlen jeleit adta az egyháza iránti lángoló szeretetének, mint Spett, annak nagy lelki megnyugvására szolgálhat a legnagyobb esperesi kerületnek e szavazásban megnyilatkozó ragaszkodása.

Biharon az autonomia ügyében kiküldött ötös bizottság már összeállította a választók névjegyzékét. Eddig összeíratott 128 egyént. Felolvasták az összeírottakat a múlt hó 29-én d. e. tartott ülésen a szép számmal egybegyűlt választó közönség előtt. Az elnök ezután tudomására hozta a választóknak, miszerint a lajstrom 8 napig az iskola termében

makba sodorni? Akármint erősködött is, nem jobb, tisztességesebb lett volna meggátolni ezt az egész traktát, nem hálásabb lett volna ajánlata elfogadásával inkább felvidítani a szomorú zsidót?! Ilyen és efféle kérdések, gondolatok gyötörték — ámbár nem mutattam.

Hova lett idylli nyugalom? Ime, a főváros millió felé járó lakosságából csak két szál embernek kellett megjelenni kis falunkban, hogy eltűnjék!

Minő éjszaka! Lestem, felriadtam álomtalanul, tán jönnek jelenteni, hogy a szelid öreg szent asszony nagy beteg, tán haldoklik!

Virradt, a fülemile csattogott, az ébredő élet szelid zaja hatott be kis kamaránkba. Édes anyámat ott találtam a konyhában, csodálkozott, hogy olyan jókor felkeltem.

— Hát kedves anyám, hogy van? kérdém féltéken.

— Bizony, nem aludtam egész éjszaka, — volt a lehangoló felelet.

A szívem hangosan dobogott, csak nagy sokára mertem megkérdezni:

— Miért, mi baja volt kedves jó anyám?

Még ő simogatta meg arcomat, még ő ölelgetett szegény s csaknem szegyenkezve felelé:

— Elfelejtettem fiam, vajjon tettem-e elég czukrot a paradicsomba!

közszemlére ki fog tétetni, továbbá, hogy július 11-én — isteni tisztelet után — meg fog ejtteni a választás. Az elnök tudatja a választókkal azt is, hogy képviselőül a központból, gróf Battyányi Józsefet, a váradi kath. körnek vál. elnökét hozzák javaslatba.

A jövő évi szini szezon.

Ma fog összeülni a szini bizottság, hogy határozzon a Leszkay András szinigazgató kérényére felett, mely által működése alapján biztosítani akarja magának a jövő évi szezon.

A kérelem elhamarkodottnak látszik előttünk. Elhamarkodottnak pedig két okból. Leszkaynak a háta megett még kevesebb idő van, melyre kérését bazirozza. S e kevés idő alatt nagyon bajos működése fetett ítéletet mondani. Ami felett pedig lehet kritikát mondani, az egy cseppet sem előnyös annyira reá nézve, hogy az ő próba idejének rövidségét pótolná.

A másik ok, mely felett érdemleges döntést provokálni, elhamarkodott dolog, az, hogy elterjedt hírek szerint esetleg oly vezetővel bíró társulatot kaphatnánk, kinek neve nem csak feltétlen garancia az alakítandó társulat kifogástalan művészetéhez, de finom ízlése sem engedhet olyan darabok színre hozását, mint amilyenek s amilyen módon utóbbi időben előadtak.

Nem indulunk pusztá híreken. Személyesen jártunk utána a legilletékesebb forrásnál s a hír igaznak bizonyult.

Most még nem léphet fel igényeivel az kíról szó van, de az a remény, hogy őt nyerhetjük meg a jövő szezonra, bizonyára megér egy kis várakozást a döntésnél.

Ne vágjuk utját annak, hogy jövőre esetleg a lehető legjobb társulatot nyerhessük meg szini szezonunkra.

A „Szigligeti Társaság” Derecskén.

Saját tudósítónktól.

Nem csodáljuk egy cseppet sem, hogy azon községek, hova a »Szigligeti Társaság» egy-két évben egyszer kirándul, nagy ünnepélyességgel fogadják a társaságot s valósággal agyon etetik őket a sok bankettezéssel. Mert a »Szigligeti Társaság» vidéki felolvasó üléseiben oly változatos, magas színvonalu műsorban részesíti a vidéki intelligenciát, kiknek ilyenben nagy ritkán van csak részük, hogy teljesen érthető ezeknek a derék vidékieknek lelkesedése azokért, kik egy oazist varázsolnak abba az unalmas egyhangúságba, melynek neve vidéki szellemi élet. Mily jól esik azoknak a tanult, iskolázott ügyvédeknek, szolgabíráknak, lelkészeknek, kiknek elfoglaltságuk miatt ugy szólnán alig van alkalmuk egy-kétszer eszméiket kicsérélni, magasabb kérdéseket egymásközt fejtegetni, egy ilyen felolvasáson részt venni, mely hivatva van pótolni néha egy egész év elmaradt szellemi élvezeteit s mely olyan magas, érdekes dolgokat nyújt a hallgatóságnak, melyeket a művelt ember bármikor szívesen hallgat meg.

Ez ugyszólván a mi irodalmi társaságunknak leghasznosabb működése, mely annál elismeréseméltóbb, mivel az ország többi hasonló testvéregyesületei közül talán egyetlen egy sem praktizálja, pedig ezeknek a vidéki matinee-knek a hatása egy egész község szellemi életére nagy befolyással van, mely nemcsak a tanult intelligenciának nyújt nagy élveztet, de az értelmesebb falusi gazdaemberekkel is megkedvelteti az irodalmat és tudományt.

Vasárnap tartotta a »Szigligeti Társaság» fennállása óta második ilyen vidéki matinéjét, melynek sikere nemcsak vetekedik a nagyszalontaiéval, hanem némely tekintetben felül is mulja azt.

Derecske községe, hol a nagy Széchenyi István egy falusi paptól a magyar nyelvet elsajátította, méltónak mutatta magát a régi tradíciókhoz s páratlan fényes fogadtatásban részesítette az őt felkereső írókat, kik, jóllehet már napjainkban nincsenek hivatva felgyújtani azokat a bizonyos »világosság fátylaít«, azt tüzték ki céljukul, hogy időnként a vidéket is részesítik egy érdekes felolvasó ülés szellemi élvezeteiben s mintegy népszerűsítik a tudományt némi hasonlatosságban az angol »University extension«-okkal.

Vasárnapi számunkban már röviden hoztunk tudósítást a megérkezésről, a kirándulás többi részének lefolyásáról kiküldött tudósítónk a következőket írja:

A fogadtatás.

Nyolcz kocsival vonultak be a kiránduló társaság tagjai a berettyó-ujfalui vasúti állomásról Derecskére. Az első négyfogatú kocsiiban Leitgeb Imre derecskei földbirtokos ült Rádli Ödön elnökkel. Tépe község határában a kocsi megállott, mert egy hatalmas virágcsokrot nyújtottak át a falu nevében az elnöknek, nemsokára azután a tüzes lovak által vont magánfogatok Derecske főutcájára robogtak be a község háza elé, mely előtt impozáns zöld galyakkal díszített diadalkapu volt felállítva »Isten hozott« felirattal. Az itt várakozó mintegy 600 főnyi közönség lelkes éljenzésben tört ki a vendégek megérkezésekor. Sok házon a nemzeti zászlót lengette a könnyű nyári szellő, az ablakok pedig mindenütt telve voltak nézőkkel, kik kíváncsian várták az érkezőket.

A község házában Kovács Imre Derecske főjegyzője talpraesett szíves beszéddel fogadta a szigligetistákat, kiknek nevében Rádli Ödön elnök válaszolt, határos szavakban tolmácsolván a társaság köszönetét a nem várt fényes fogadtatásért.

Ezután a fogadó bizottság elszállásolta a vendégeket és pedig — Dr. Buday József lakásán Rádli Ödönt és Bozóky Gézá, Leitgeb Imrénél Dr. Bodor Károlyt és Dr. Gyémánt Jenőt, Tóth Lajosnál Tóth Józsefet és nejét, Uray Gyulánál Sávör Kálmánt, Halász Lajost, Lovassy Andort, Fehér Dezsőt — Fráter Barnabásnál, Lang Józsefet, Winkler Lajost, Raček Jánosnál, Lakos Lajost, Széle Györgynél, Naményi Lajost — Kovács Imrénél, Dr. Dési Gézá — Dr. Bóth Jánosnál stb.

Elszállásolás után a kaszinóban gyűltek össze a társaság tagjai, hol hideg ételekből álló ozsónát szervizoltak. Este fél 9-kor bankett volt a »szarka vendéglő« fedett udvarán, melyen mintegy 50-en vettek részt. Minthogy azonban a jelenlévők mind ugyanazok voltak, kik a másnap matinéen is részt vettek a névsort csak ott közöljük.

A bankett alatt számos felköszöntő is hangzott el s a társaság a legvidámabb hangulatban a késő éjjeli órákig maradt együtt. Kár, hogy a községben uralkodó torzalkodások miatt az intelligencia két pártra van szakadva, melyek némi diszonanciát vegyítettek az egyébként künő hangulatba. A viszálykodások a kaszinói elnök választásból erednek, melyek már évek óta ellenséges viszonyban tartják a két pártot.

A felolvasás.

Szombat éjjel hatalmas zivatar vonult végig az égen, melynek sűrű villámai sokszor le is csaptak s mely nem engedte aludni a kiránduló társaságot csaknek egész éjjel át. Reggelre azonban a haragos ég felhői eloszlottak s gyönyörű meleg nyári nap mosolygott az ünnepi pompában lévő községre.

A felolvasás 11 órakor kezdődött a község háza csinos és tágas nagytermében, mely ez alkalomra nemzeti színű lobogókkal, képekkel és szönyegekkel volt izlésesen feldíszítve. A terem hátsó részében vastag szönyeggel letakart emelvényen állott a felolvasó asztal, mely mellett egy hosszú asztal volt elhelyezve a társaság tagjai részére.

A felolvasó termet csakhamar zsúfolásig megtöltötte a következő jelenvolt díszes közönség.

N ö k: Dr. Buday Józsefné, Both Jánosné, Buray Jánosné, Beliczay Ferenczné, Fráter Barnabásné, Hoffer Lajosné, Leitgeb Imréné, Kovács Imréné, Kailbach Józsa, Katona Józsefné, Szentiványi Lászlóné, Szolnoki Gerzsonné, Tóth Józsefné, Tóth Lajosné.

L e á n y o k: Both Jenőke, Elza és Beigna, Siket nővérek, Beliczay Jolán Móra Vilma, Bujdosó Ilona Hoffer Irma, stb. stb.

F é r f i a k: Dr. Pávik Sándor (Kolozsvár) Raecsek János, dr. Both János, Fráter Barnabás, Mustó Sándor, Siket Traján, (Budapest) Batz Endre, Zakariás József, Benedek János dr. (Debreczen) Uray Gyula, Leitgeb Bernát István, Fráter Ákos, Sártory Dezső, Szentiványi László, Kovács Imre, Papp János, Kiss Lajos, Horváth István, Szabó Imre, Jenei Lajos, Katona József, Csécsi Imre, Fülöp Géza, Berger Vilmos, Szilágyi Sándor, Takács Antal, Zákány Lajos, Konrád, Adler Ignác, Szolnoki Gerzson, Ifj. Zákány Lajos, Iklódi József, Burai János Waldmann József, Endrei Kálmán, Weinberger Lajos, Tóth Lajos, Szabó József, Lehoczky János, Tóth Elek, Herczegh Sándor, Nemes Kálmán, dr. Buday József, Puchlani Kázmér, Szele György, Jámbor Lajos, Ajtay Gyula, Bence Péter, Löwy Sámuel, Sojtér, József, Adler Ferenc, Hoffer Lajos, Weinberger Menyhért, Kovács Sándor, Székely Imre, Szőke Károly, Tanos Imre, Máté Lajos, Gulyás Imre, Klobusiczky Géza, Lengyel Lajos, Arany Imre, Miskolczy Jenő, Bátorhy Kálmán, Raecsek János, Takács Antal és a kirándulók: Halász Lajos, Lovassy Andor Fehér, Dezső, Bozóky Géza, Dr. Bodor Károly, Rádl Ödön, Láng József, Dr. Gyémánt Jenő, Lávod Kálmán, Náményi Lajos, dr. Dézsi Géza, Lakos Lajos, Tóth József, Winkler Lajos stb. stb.

Rádl Ödön megnyitó beszéde.

Legelőször Rádl Ödön elnök lépett a felolvasó asztalhoz, ki a következő remek beszéddel nyitotta meg a matinét:

Mélyen tisztelt közönség!

Tisztelt Társaság!

Pangás a produkcióban dekadens irányzat az alkotásban, — ez a kor szépirodalmának és alkotó művészetének szignaturája . . . így szól az ének, az ítélet, esztétikusok és társadalombarátok ajkairól egyaránt.

És pedig — fájdalom — teljes igazsággal — akár a hazai, akár a világirodalmat tekintjük — és vizsgáljuk közelebbről.

A költői alkotások számszerű visszaesést tüntetnek fel még a francia irodalomban is; mely pedig a század közepén a tultermelés jelenségeit mutatta és a belletrisztika összes régióit majdnem monopolizálta!

Ez a baj még csak hagyján lenne! — mert hisz érthető, indokolható tünet sőt természetes folyamánya a kor fejlettebb értelmiségének a bölcséleti szellem és a kritikai megfigyelés és fokozatos terjedésének az érzelmek expansivitása korlátozottabb voltának a nehezebb, küzdelmesebb és így kijózanítóbb életviszonyokkal járó kedélyi elkomolyodásnak: mint mind megannyi korlátozó elemei a képzelem, az ihlet, az értelem megnyilvánulásainak és pedig akár termelő, akár befogadó alakjukban.

A dekadencia felnőtt mint egyszerű eltévelyedés az örökszép Kultuszában: mint önkénytelen olvashatatlan szülőtte a változó ember, művészi felfogás és izlés hullámzásainak úgy kiforratlanságnak, — ha sajnálandó jelenség is. — még nem ok a kétségbeesésre és a keserű felpanaszolásra!

Nagyobb, sőt fenyegetőbb baj nyilvánul a dekadens irányzat milderősebb terjedésében és pedig: nem mint rendszertelen, sporadikus jelenségnek, hanem mint valóságos rendszernek, mint szervezett szabályokba öntött formák, mint valóságos iskolának a propagálásában és mindinkább tértfoglalásában és abban a szokatlan lelkesedésben, melylyel az irányzat legkiváltkép a legutóbbi évtizedekben találkozik.

*

Jöjünk tisztába e fogalmakkal:

A dekadens irányzat az ősgrammatikai és elfogadott szépészeti értelmében, egyáltalában nem ijesztő jelenség és nem is a jelen századvég találmánya.

Ez a megszokott, többszörösen megfigyelt és mindenkor természetes okaira visszavezetett,

aztán szépen ismét elsimult, elenyészett stádiuma, fázisa az emberi kulturának és az emberi szellem fluktuációjának; természetes, sőt néha okszerű folyamánya a Herbert-Spencer elméletének a hullám-hegyről és a hullámvölgyről az eszme előretörése által felzavart oceánján, az emberiség szellemi életének.

Az emberiség művelődéstörténetének és szellemi fejlődésének kovása és terjesztő eleme ugyanis — az eszme; az eszme, mely folyton küzd, harcra, alkot és rombol, hogy újra alkotasson; mely sohasem nyugszik, mely mindig kutat s előre tör és soha sincs megelégedve azzal, a mit alkotott, létrehozott, hanem új alkotások után tekint; mely nem ismer tökélyt semmiben — mert ezen fogalom elismerése. az ő részéről egyenlő lenne a megállapodással; már pedig semmi sem oly veszélyes a szellemi úgy mint az anyagi létben, mint a stagnáció, melynek nyomában jár mindig a tespedés!

Az eszme tehát mint egy bizonyos irányba torelte a szellemi erőket és ezen irányban megelégedte az alkotást, — új csapásokra kér, más irányokat jelöl ki és más szebb, nagyobb alkotásokkal biztat ez új csapások végpontjain.

Hogy aztán ez örökös csapongásban, lázas tevékenységben és megszünetlen kísérletezésben az eszme itt-ott tévuttra jut, sőt utvesztőbe is kerül, melyből alig képes kiveiczkelni — ez megszokott, természetes, okszerű és épen ezért nem kétségbeesítő jelenség.

Nagy alkotások csak nagy tévedések alapján létesülnek és sok Schwarcz Bertholdnak kell a levegőbe repülnie, míg a korszakot alkotó találmányok megszületnek!

*

Az életerős, elasztikus, elévülhetetlen eszme ilyen pillanatnyi divergenciák után, ismét csak visszazökken a rendes kerékvágásba és kálkalandozásaiból csak megint visszatér a költői proroctáció tárgyainak ősforrásához: az egységes harmónikus, változhatlan »szép«-hez, habár ezer és ezer változatban, árnyalatban és alakban is.

Bizonyítja ezt az irodalom és a műtörténet.

Igy p. o. az ó-klasszikus költői felfogás, széperzék es pertraktáció nyomdokaira lép csakhamar a barbárkor durva stalizmusa; ebből emelkedik ki ki a keresztény kor primitivitás — a naivok.

Erre jó a birizmus a trobadour-ok és Mianesüngerok költészetében, mely eléri kulminációját Walter von der Vugelmeide, Petrarea és Dante költészetében; a mely utóbbi már ismét ó-klasszicizmus a modernizmus és aktualitás leheletének érintésével.

Aztán megint elront mindent a teholaszticizmus, a zárda-és a vallási vita-költészet; majd ismét előtérbe lép klasszikus formában a romantizmus az udvari hős-költészetében Ariosto, Torquata Tasso, Comöen-sel az élén; a kik között élkei magát Shakespeare az ő gigászi nagyságában, hogy helyet adjon a klasszikus hármeseység merev formáiban és nyűgében vergődő modern-klasszicizmusnak Corneille, Rae ne Voltaire-nél és valamivel szabadabb alakban Lessing és Gyethe-nél.

A Sturm- és Drang következik aztán az ő szertelenségeivel, bombasztikus páthoszával, de igaz szenvedélyével — melyet megtisztít, eszményit Schiller a Don Carlos-ban, majd a Goethe-vel érintkezés befolyása alatt a Wallesstein trilogiában, Stuart Máriában és majdnem elérhetlen magasságra emel az Orleansi szűzben és a Tell Vilmosban.

Egyszerre csak — még a nagy mester életében — a fegyveres Európa óriási harcizájában, milliók rettenetes küzdelmeiben, a nagy forradalom örjögései, világok felfordulása között a napoleoni harcok, a Befreungs-Krieg hőskorszakában, kiüt a holdvilágfalás nyavalyája, sápkóros ideálok utáni sóhajtozás, a hiszterromantizmus minden émelgyősségével — melynek a francziáknál Andre Chemier készíti elő a talajt Millevoye és társai számára, a németeknél pedig Tick, Uhland és a svédiskola a terjesztője — mig amazoknál a nyaka közzé nem cserdit Hugó Viktor és Baudelaire, emezeknél pedig Heine, hogy végre megszülethesen a század közepén, a hatvanas és hetvenes évekig, az igazi, a valódi, a modern, a meditativ

költészet a Hugo Viktor, Lamartie, Autron. és a hatvanas és hetvenes években Coppée és Sully Prond' homme lantjain.

Ime a dekadencia ezer változatban másfél évezred folyamán, melynek végül mégis csak mindig diadalmasan nyakára hág az örökszép kultusza!

*

A modern dekadens irányzat a szépirodalomban azonban teljesen különbözik ama természetszerű koronkinti izlés-elfajulástól, obetrációktól és visszafejlődéstől, melyet főbb vonásaiban az imént vázoltam — és éppen azért már komolyabb, fenyegetőbb jelenség, mely ellen állást kell foglalnia mindenkinek, a ki az örökszép kultuszának hódol.

Ez az aggasztó különbség pedig két irányban nyilvánul:

a) a pertraktáció mikéntjében;

b) a költőileg pertraktálandó tárgy megválsztásában.

A modern dekadens irányzat a pertraktációban az örök szép fogalmát mindenkiféleképpen kizárólag csak a meztelen igazság és a fotografikus természeti hűségben véli feltalálhatni, megközelíthetni és megtestesíthetni.

Szerinte, e tan szerint, csak az a szép, ami igaz; ez az u. n. verizmus, a mely szerint azt, a mi igaz, nem szabad megtisztítani, eszményíteni olyan részletekből és oly részleteiben, melyek a szép eddigi hagyományos fogalmába ütköznek, mert ez az igazság rovására esik, a mely nélkül pedig nem létezik a — szép.

Szerinte, a költői képzelet és szárnyalás csak addig jogosult, a mig absolut hü; ez a realizmus tana.

A modern dekadens szerint tehát a költői pertraktáció quintessentiája az igaz és hű megfigyelés és ennek meztelen és korlátlan megnyilatkozása a legminuciózusabb részletrajzban és pedig a természet és életnek kivétel nélkül bármely megnyilvánulásában és jelenségében.

A mi pedig a költői tárgy megválsztását illeti — ebben korlátlan szabadság praedomináljon! — Irni lehet és szabad mindenről, kivétel nélkül — csak hiven és az igazságot kell irni!

*

Hát ez a tan, bármilyen lángelmék legyenek is hirdetői — egy nagy tévedésben leledzik és közveszélye épen e tévedésben és hirdetőinek: egy Gustave Flaubert-nek, Zola-nak, vagy Paul Bourgetnek nagy tehetségében rejlik, melylyel azt tetszetőssé tudják tenni, különösen a jelen századvégben, melyben a félműveltek óriási tömege áll szemben az igazán művelt és gazdálkodó emberiség egy csekély számával.

A tévedés abban nyilvánul, hogy ezen tan hirdetői összevonják a fogalmakat és azt, a mi a tudomány körébe tartozik, bevonják a belletrisztika zónáiba.

Az igazság és a természet-hűség kutatása, megállapítása és követése a tudomány feladata — a szépirodalomé pedig egyedül a szép kultusza.

Hármesegeges ősforrása van mind a kettőnek, — ez igaz; a természet, az ember, az élet; de ebből a hármassal ősforrásból a költő csak a szépet, vagy koncedálom: — a szép igazat merítheti ki; a meztelenül igaz és hü, a tudomány szféráiba vág.

A természet az ő teremtet és alkotó vajdásaiban a tudományos kutatás tárgya; — az ő egyetemességében, már megállapodott alkotásaiban a Teremtőt dicsőítő tökélyében és harmóniájában a költészet legszebb, legeszményibb és legkimeríthetlenebb forrása.

Az emberben az örök emberi, a hit, a szerelem, a hazaszeretet, a küzdelem eszményekért, az öröm, a bánat, a megnyugvás, a bizalom a világrendben, az igazság, a jóság az erény, a becsületesség diadalában — a költői tárgy.

Az ember testének materiális konstrukciója, az abban kivételesen előforduló aberrációk, a lelki funkciók abnormalitása, a bűn, a bűnrehajló ösztönök — az anatómia és a pszikopatológia körébe tartozik.

Az életből a költő az általános emberi — a többi a szocialógusok dolga.

A dekadens irányzat tehát modern for-

májában tévten, fenyegeti a tudomány komolyságát és alaposságát, melyben csak kontárkodik; — fenyegeti a költészetet, melyet lealacsonyít, eszményi régióiból leránt a föld sarába; — fenyegeti a kedélyi és érzelmi létet, melyet persifiál, kiírt, kiöl, a melyre pedig nekünk szegény, a lét materiális bajjaival küzdő; bánkódó szenvedő embereknek oly nagy szükségünk van!

Mi tisztelt Társaság, kedves Tagtársaim, nem követjük, és ne is kövessük ezt az irányzatot sőt foglaljunk határozottan állást ellene abban a szerény körben és ama szerény tehetséggel, természetesen, melyben működünk és a melylyel rendelkezünk.

Az emberiségnek soha máskor inkább, mint mostanában, szüksége van az eszményítésre, az ihletre, a költői lelkesedésre a becsületre.

Az élet, a kor eléggé vigasztalan, eléggé sivár ugy is! . . . és a nagy hivalkodás, a nagy zaj, a nagy vivmányok csillogó pompája, a czifra, a hetykékedő lovag nyomában sötét, aggasztó árnyak korongnak . . . post equitem otra cura! . . .

És e nyomasztó sötétségben, a sivár pusztaságban, oly jól esik egy-egy virágra találnunk még — gyógybalzsamul kinban vérző és vonagló szívünkre vagy halotti koszorúnak a koporsóra, mely az élet harcában kifáradt hmvainkat zárja magába! — az mindegy!

Hisz elmuló futó árnyak vagyunk csupán e földön; koszorunk az alig keletkezés után az elenyésztés és az ephememet lét tartamának e két végpontja közt alig jut a boldogság álmának annyi hely, hogy szétfoszolhasson a semmihez, a mint ezt Hyeromus Lorin oly melankholikusán és annyi idegrázó igazsággal énekl:

Wohin das Ange dringet
Ist Schuld und Leiden:
Und der Zeitlauf bringt
Ist Füschin und Scheiden.
Dort Zwischen hat der Traum
Von Glück und Liebe
Nur noch soviel an Baum:
Dass er zeriel . . . . .

Ne fosszunk meg hát az emberiséget, ne fosszunk meg önmagunkat az ugyis elég gyorsan szétfoszlott álmától a boldogságnak.

*

A megjelent fényes közönséget tiszteletteljesen üdvözölve és a lelkes fogadtatásért mély hálánkat tolmácsolva, a Szigligeti Társaság mai felolvasó ülését ezennel megnyitom.

Perezekig tartó zugó tapsvihár és éljenzés jutalmazta meg a gyönyörűen előadott beszédet, mely után Dr. B u d a i derecskei ügyvéd K i s s József egyik legszebb költeményét: A r a b a s s z o n y t szavalta el remek hangsúlyozással és előadással.

A szavallat után jogosan felhangzó tapsözön elnémulása után T ó t h József, a társaság rendes tagja a kálvinista pap életéből mondott el egy kitűnő humoros csevetést, melyben pompásan vázolta egy szegény falusi kálomista pap apró-cseprő és nagyobb szenvedéseit, ki reggeltől estig szünet nélkül dolgozni kénytelen. Felolvasásának különösen azon része keltett zajos derűtséget, melyben az eladó papeleányokat foglalta klasszikációba pompásan adván elő, hogy hány féle osztályba sorolhatók a falusi kálvinista papok férjhez menni akaró leányai.

A zamatos nyelvezettel megírt s derűs részletekben gazdag felolvasást, melyet gyakran zavart meg a kitűnő tetszés zaj és éljenzés követte.

Socialis kérdések.

Ezután Dr. G y é m á n t Jenő ügyvéd olvasott fel igen érdekes dolgokat a socialis kérdéstről. Nagy olvasottsága és széleskörű socialis ismeretére valló értekezését helyszűke miatt csak kivonatosan adhatjuk. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy eszméivel nem mindenben értünk egyet.

Az értekezés főbb eszmemeneteiben a következő:

A modern civilizáció a földteke minden helyére kisebb-nagyobb mérvben behatol s a villanyos drót az egész földet behálózza. — Rohamos haladás jellemzi az egész társadal-

mat, mely mindinkább komplikáltabbá válik. A haladás által különösen a közgazdaság terén bonyolulnak össze az életviszonyok, úgy hogy az összehalmozott kérdésekkel az ember már alig bír megbirkózni. A világ egyik legnagyobb kollektivistája H e n r i G e o r g e joggal mondja ezért, hogy a tudomány halad ugyan, de a politikai tudomány elmarad.

A szocialis problémák az egész világot válságba sodorják, ha a kormányok és törvényhozások ennek útját nem állják. Ennek nem az államformák az okai, hanem a megélhetés kérdése, mely egyforma nagy dolog az abszolutisztikus Oroszországban, mint a demokráta Amerikában.

A jelenleg nálunk aktuális mezőgazdasági kérdéseken Anglia már rég tul esett. Ott már 1851-ben kezdődött az agrár-krízis, mely a mezőgazdák tönkre menésével végződött. A bajon segíteni akartak s a parlament nem kevesebb mint 68,622 embert kérdezett meg a válság oka felől, de ez mitsem használt.

A krízis okát felolvasó legelőször is az egész világban mutatkozó ipari és mezőgazdasági rohamos fejlődésben találja.

Anglia a fejlődésben legelső fokon állván, őt érte legelőbb el a krízis. Ott a földbirtokosok tönkre is mentek mind s ott most a földek parkokká és legelőkké vannak átalakítva. Az ország mégsem szenvedte meg a krízist mert óriási ipara és kereskedelme van, vannak gyarmatai stb. és földművesek és iparosok lettek s így nem pusztultak el éhen.

Németországban szintén most van a gazdasági krízis, melynek másik oka szerinte a túltermelés. Nemcsoda, hogy a földtulajdonos nem képes a munkát eléggé megfizetni, hiszen neki is alacsony árakat fizetnek a termelésért. Nálunk különben a munkásoknak nem lehet kifogásuk, mert meglehetősen jól fizetik őket, az élelmi czikkek pedig olcsók. Tény azonban, hogy egyes vidékeken a munkáscongresszus nem tudott eredményt elérni, mert vezetői nem intelligens s nem igen önzetlen emberek voltak. A kormánynak gondoskodni kell arról, hogy a munkaadók is pontosan betartsák kötelezettségüket a munkásokkal szemben és szigorúan sujták az az ellenvétőket, bárki legyen is az mert nála a munkaadók is hibáznak.

Nálunk baj lenne, ha oda jutnának, a hová Anglia mezőgazdasága jutott, mert nekünk sincs fejlett iparunk.

A baj mindinkább nagyobbodik. A kormánynak gyökeres reformokkal kellene segítenie Tévednek azok, kik a szocialis kérdéseket jó közoktatással, igazságszolgáltatással stb. megoldhatóknak hiszik. Mit ér a szegény ember a jóigazságszolgáltatással, mikor nincs abban a helyzetben, hogy az ő javai felett itélkezzenek. A mai helyzet tarthatatlan s meg fog változni mert kell változnia, de az emberiség még nem elég érett az új eszmékre. Nem az a baj, hogy nincs elég jav a világon, hanem az, hogy azok nincsenek egyenlően megosztva s hogy most sok ember éheznek, ki pedig dolgozni akarna de nincs rá alkalma.

Felolvasó hosszasan fejtegeti itt a kollektivistá kissé nagyon is merész eszméket s azt mondja, hogy eljön majd az idő, hogy a törvényhozások egészen a kollektivisták szellemében fogják törvényeiket hozni.

Hazánkban az égető bajon legelőbb helyesebb adóztatási rendszer behozatala által kellene segíteni a progressió adót kellene életbe léptetni.

Nagyon igazságos lenne, ha a 30.000 hold földdel bíró magasabb adókules szerint fizetne adót mint az, kinek csak félhold földje van.

Ezután még egyéb módokat ajánl s végül így fejezi be értekezését, miután a kollektivistá törvényeket ajánlja a behozatalra:

»Es ha így lesz« Magyarország a jövő emberileg előreláthatatlan ideig hatalmas lesz a magyar nemzet.

Nagy tetszés fogadta az érdekes előadást, különösen a mezőgazdák részéről, kik ugyan csak helyeselték a progressió adó eszméjét. — Az értekezés azonban másrészt élénk diszkusszióra is adott alkalmat s a felolvasót rögtön elnevezték »szocialis ügyvédnek«.

Halász Lajos felolvasása.

Ezután Halász Lajos a »Szabadság« szerkesztője mondott el kacagató humoros dolgokat a vidéki levelezőkről. A vidéki levelezőkről s a szerkesztői üzenetekről. A vidéki levelezőket különösen találóan figurázta ki, mint akik disznótorokról lakadalmakról hasábos tudósításokat küldenek, de valóban érdekes eseményekről vagy egyáltalán nem irnak, vagy ha irnak s a nem fontos dolgokra fektetik a fő-sulyt.

Az ügyes felolvasás, nagy tetszésben részesült s a felolvasást lelkes tapsokkal jutalmazták.

Végül d. Bodor Károly főtákar olvasta fel »Othon« című hangulatteljes rajzát, melyet egész terjedelmében közlünk lapunk mai tárczarovatában.

A poétikus, keresetlen szavakkal megírt kis genre darab szintén nagy tetszésben részesült.

Fél 1 órakor ért véget a kitűnően sikerült matinee, melynek befejeztekor Rádl Ödön elnök megköszönte a jelen voltak szives érdeklődését és a felolvasó ülést berekesztette.

A felolvasás az egykoronás beléptidijakból mintegy 80 frtot jövedelmezett, a felülfizetéseket nem számítva, mely fele-fele részben az Iványi sirkő alapjára és a derecskei kaszinóra lesz fordítva.

A banket.

Két órára bankettre gyűltek össze a társaság tagjai ugyancsak a község háza nagytermében melyen a felolvasáson megjelentek csaknem kivétel mind ott voltak. A nagy parkó alakú asztalnál 150 emberre volt terítve.

Az asztalfőn R á d l Ödön elnök foglalt helyet jobboldalán F r á t e r Barnabásné, balján dr. Buday Józsefné ültek.

Az ebéd menuje a következő volt:

Csirke leves.
Sonka felvágott aspical.
Marha filet.
Liba és rueza sült.
Kovácsos ugorka, fejes és ugorka saláta.
Crémes, csokoládés és turós bélé.
Sütemény.
Sajtok.
Veres és fehér bor.

Ebéd alatt a nagy-létai cigánybanda szórakoztatta a társaságot.

Az első felköszöntőt R a c s e k János tépei földbirtokos tartotta, ki hosszú, szépen előadott beszédben üdvözölte a »Szigligeti Társaság«-ot, mint Derecske vendégeit. (Eljenzés.) Utánna Rádl Ödön körülbelül a következő toasztot mondta:

Hölgyeim és uraim!

Ne várják tőlem azt, hogy olyan szépszavakkal feleljek én is arra a »Szigligeti Társaság« érdemeit méltató gyönyörű felköszöntése, mint a mely az imént elhangzott. — Az én lelkem telve van hálával és örömmel azon igaz lelkesedés és fényes vendégszeretet láttára, melynek most részesei vagyunk és voltunk. A hála akkordai az emberi lélek bensejében zsongnak, habár azon át is képesek hatni, annak külső kifejezést adni mégis az ember kép-telen. Azt mondják, hogy a széperzet kiveszöben van, de mi úgy tapasztaltuk, hogy ezeknek nincs igazuk, mert Derecske községe épen az ellenkezőről győzött meg bennünket. Ennek a köz-ségnek magyar, hazafias közönségére, minden egyes polgárának jólétére üritem poharamat. (Eljenzés.)

Poharat emeltek még dr. Buday József — Rádl Ödönért, dr. Bodor Károly — a debreczeni »Csokonay Kör«-ért, dr. Benedek János debreczeni ügyvéd — a nagyváradi hírlapíró-kért, Winkler Lajos — Fráter Barnabásért, Leitgeb Imréért és dr. Buday Józsefért, dr. Dési Géza felemlítve azt, hogy a »legnagyobb magyar« Széchenyi István Derecskén tanult meg magyarul beszélni — a nőkért, Lovassy Andor czélozva a községben uralkodó torzsalkodásra — az összetartásért, Halász Lajos — dr. Budayért, Fehér Dezső — Fráter Barnabásért, Lovassy Andor — a debreczeni »Csokonay-Kör« elnöke: Szél Farkasért, dr. Benedek János — Lovassy Andorért stb. stb.

Öt óra felé járt az idő, midőn a társaság tagjai a fehér asztaltól felkeltek.

A táncmulatság.

Délután a kaszinóban gyűltek egybe újra a tagok hol este 9 óráig tartózkodtak, mikor a táncestély megkezdődött a városháza nagy termében. A kitűnően sikerült mulatságon a négyeseket Halász Lajos rendezte. Jelen voltak:

L e á n y o k: Beliczay Jolán, Both Elza Jenőke és Benigna, Bacz Jolán, Herczegh Irén és Piroška, (Nagy-Szántó) Moró Vilma és Róza, Siket Ilonka (Budapest.) Varga Berta és Gizella (Konyár.)

A s s z o n y o k: Dr. Buday Józsefné, dr. Both Jánosné, Buray Jánosné, öz. Beliczay Ferenczné, öz. Balogh Jánosné, Fibik Istvánné, (H.-Babos) Kovács Imréné, Leitgeb Imréné, Fráter Barnabásné, öz. Plathy Miklósné, Tóth Lajosné, Tóth Józsefné, (Nagyvárad) Siket Trajánné (Budapest.)

A mulatság reggeli 5 óráig tartott. A négyeseket 40 pár táncolta.

Tegnap a még Derecskén maradt tagok Dr. Buday Józsefnél maradtak ebéden. Az egész mulatság sikeréért az oroszlanrész Dr. Buday Józsefet és Fráter Barnabást illeti, kik már hetek óta szüntelenül fáradoztak annak érdekében.

Igy végződött az anyagi és erkölcsi tekintetben egyaránt kitűnő mulatság, mely méltóan sorakozik a nagyszalontai kiránduláshoz.

A társaság tagjai részint a tegnap esti gyorsvonattal, részint az éjjeli vagy reggeli személy és vegyes vonatokkal tértek vissza Nagyváradra.

—y.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 5.

Láng Lajos ült az elnöki székben. Beszél, — igaz-e, nem igaz-e? — hogy fogadott több képviselővel, mikép Sima Ferencz nem fogja kibeszélni ma az ülést. Mert hire futott, hogy ismét végig beszél az egész időt.

Denique a fogadás nagy szenzációt keltett. Fogadtak mások is: az ellenzékiek Sima mellett, a kormánypártiak ellene. Az ellenzékiek biztak Sima óvatosságában és kitartásában, a kormánypártiak abban, hogy — hogy Láng Lajos is érdekelve van.

Hogy a verseny miként dől el, — igaz-e, nem igaz-e — az iránt még Szilágyi Dezső is érdeklődött, mert meghuzódott az első padsorban. A nagy ember, akit csak az elnöki székben szoktunk meg látni, — érthető feltűnést keltett a padban

Sima Ferencz azonban beszélt. Beszélt az 1872-iki Tisza-féle obstrukcióról, amikor ugyanígy vádolták az ellenzékét, mint ma. Beszélt a többség akarataról, mely nem a nemzet akaratára. Beszélt Weisz Bertholdról és a prémiumokról, melyek csak annak az államnak jók, amelyek jobban bírják pénzzel. Beszélt a kormány-hatalom visszaéléseiről, aki a többségbe belekerül — ugymond — az nem a haza, hanem a saját érdekeit szolgálja. Láng Lajos ekkor rácsöngetett: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy ilyen kifejezésektől tartózkodjék.

Egyébiránt a szünet alatt érdekes jelenet játszódott le Justh és Kálmán között.

Justh ugyanis kapacizáltta Kálmánt, hogy beszéljen ki egy ülést, mire ez utóbbi kijelentette, hogy nem teheti, mert sok répatermelő választójának megígérte, hogy nem beszél a javaslat ellen. Hanem azt megígérte, hogy ha a javaslat ellen nem beszél két órát, beszél mellette négyet!!

A képviselőház mai ülése délelőtt fél 11 órakor kezdődött.

Elnök: Láng Lajos.

Jegyzők: Gróf Eszterházy Kálmán, Molnár Antal, Rakovszky István.

A kormány részéről jelen vannak: báró Bánffy Dezső, Darányi Ignác, Lukács László, Josipovich Géza, Dániel Erő.

A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik.

Elnök: Bejelenti, hogy Smidt Ernő egészsége helyreállítására hat heti szabadságot kér. Megadatik.

Jelenti, hogy Komárommegye kérvényt adott be a törvényhatósági tisztviselők fizetésének rendezése iránt.

Következik a napirend:

A cukoradóról szóló törvényjavaslat tárgyalásának

folytatása.

Sima Ferencz: Azzal kezdi, hogy napok, hetek óta folyik a fölött a vita, hogy helyesen cselekszik-e az ellenzék, amikor a kormány ellen az obstrukció fegyverét használja. A közvélemény is igyekezik megszólaltatni ebben a kérdésben, de a közvélemény nem igen nyilatkozik. A kormány ekkor a fenyegetésekhez nyúl; azt mondja, hogy majd megrendszabályozza az ellenzékét. Ma hát ő az ellenzék nevében is kijelenti, hogy ezektől a rendszabályoktól nem félnek és a vitát folytatni fogják tovább. Beszél az 1872-iki Tisza-féle obstrukcióról. Az ellenzékre, amelyet akkor Tisza vezetett, ráfógták, hogy a hiúságának feláldozza a haza javát. Felolvassa Tisza Kálmánnak az akkori miniszterelnök beszédére adott feleletét. Ezután Jókairak — szintén egy 1872-ben mondott — beszédére tér át. Jókait — ugymond — önk kifejeztették most kvótaellenes nyilatkozata miatt a képviselőházból. Azért hozza fel ezeket a példákat, mert a többség hozhat ugyan törvényt s igaz ugyan, hogy a többség hozza a törvényt, de az is igaz, hogy a többség akarata már nem egyszer megtört a kisebbség ellentámaszán egy nálunk, mint a külföld államaiban. Weisz Bertholddal vitatkozik ezután, aki tagadta azt, hogy ez a javaslat a nagy tökének istápolása volna a kisczardák hátrányára. No hát — ugymond — engedelmet kérek, de amikor én ezt mondom, a kisczardák legnagyobb része nekem ad igazat és nem Weisz Berthold urnak. (Ugy van balfelől.) Tagadja, hogy ez a javaslat a magyar mezőgazdaságnak előnyére volna s tagadja azt, hogy a mezőgazdaságnál alkalmazott munkásoknak bármely tekintetben használna. Nagy prémiumot adunk a gyárosoknak, akik pedig nem érdemlik ezt meg, mert tőkéjük nagy részét nem is itt nálunk gyümölesztetik, hanem a külföldön. Ezt a prémiumot azután a közönség kénytelen visszatéríteni fogyasztási adók alapján. A prémiumnak csak akkor van jogosultsága, ha az illető luxus-czikket ezáltal könnyebben hozzáférhetővé tesszük a közönség számára. (Ugy van a baloldalon.)

A prémium rendszer mindig csak arra az államra nézve jár előnyökkel, a mely jobban bírja pénzzel. Miként akarjuk hát mi felvenni a versenyt Németországgal, Franciaországgal, a mely államok gazdagabbak is nálunk, másrészt pedig sokkal jobb czukorkorrépat tudnak produkálni, mint mi. Azt mondja ezután, hogy a prémium nem a gyárosok, nem a gazdák és nem a munkások számára készült, hanem a kormány számára. Mert — ugymond — minél nagyobb a prémium, annál nagyobb az elismerés Bécsben. (Ugy van, a baloldalon.) Azt a prémiumot, a mit itt ki akarnak adni, egyesesen a földművelő osztály zsebéből veszik ki.

Hoch János: Igy oldják meg a szociális kérdést!

Sima Ferencz: Ez a prémium rendszer tulajdonképpen a kormány hatalmának erősítésére szolgál. Ő még nem látott egyetlen czukorgyárost sem, a ki függetlenségi párti, vagy általában ellenzéki lett volna. Tehát ezek politikai szolgálatának erősítésére hozták be nálunk is a prémium rendszert. (Ugy van balfelől.) A kormányzati rendszert fejtegeti ezután s arra a konkluzióra jut, hogy Magyarországon nincs egyetlen ember sem, a ki ezt a rendszert helyeselné. Rámutatott már arra,

hogy ez a kormányzat a magyar földműves osztály érdekében 1881. óta nem tett semmit, vagy ha tett is, az a gazdák hátrányára ütött ki. Felhossa a vizsabályozást, a mely megvédi ugyan a földeket a vízarádástól, de viszont olyan nagy terheket rakott a gazdák vállaira, hogy azok jórészt koldusbotra jutottak. (Ugy van, a baloldalon.) Ha olyan czimen akarnak a nemzet zsebéhez nyulni, a melyre megdobban minden magyar ember szive, nem fognak ők obstruálni, hanem egy szivvel-lélekkel kiáltják, hogy *adunk*, de ilyen czimen nem járulhatnak ahhoz, hogy jutalmakat osztogassanak a gazdag czukorgyárosoknak. (Ugy van balról.) Hosszasabban beszélt a mezőgazdák helyzetéről s ekközben azt mondta, hogy a ki a többségbe belekerül, az nem a haza, hanem a saját érdekeit istápolja.

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy ilyen kifejezésektől tartózkodjék.

Justh Gyula: Hiszen ez csak bírálat!

Tóth János: Kritizálni csak szabad.

Sima Ferencz: Azt kérde, kik járatták le a parlamentárizmust? Azok-e, a kik nyíltan beszélnek, vagy azok, a kik a miniszterelnök parancsára cselekszenek. Az előadóval kezd ezután polemizálni, de hát hol az előadó ur?

Justh Gyula: Se miniszter, se előadó?

Sima Ferencz: Röviden vitatkozik az előadóval, majd ismét az ország gazdasági helyzetéről beszél.

A cukor prémiumon kívül még egy dolgnak adunk prémiumot, a román buzának.

Justh Gyula: Kérünk öt perc szünetet.

Elnök: Csak a szóló képviselő urnak van joga kérni.

Sima Ferencz: Miután még hosszabban szándékozik beszélni, kéri a Házat, engedjen öt perc szünetet.

Elnök: Az ülést öt percze felfüggesztem, de figyelmeztetem a képviselő urat, hogy beszédét ma be kell fejezni.

Lukács Gyula: Nagy megerőltetésébe kerül ugyan, de megteszi!

Szünet után:

Sima Ferencz a földművelési miniszterhez fordul s tőle kérde meg, hogy miniszterkedése alatt mi jót tett még a magyar gazdaközönségnek? Hosszasabban foglalkozik a munkáskérdéssel.

Elnök: Figyelmeztetem a szónok urat, hogy a tárgyhoz beszéljen. (Nagy zaj a baloldalon.)

Hentaller Lajos: Hiszen ez a tárgyhoz tartozik!

Elnök: A Ház ideje nem arra való, hogy kibeszéljük ezt az időt, hanem hogy a tárgyhoz beszéljünk. (Nagy zaj balról.)

Hentaller Lajos: Az elnöknek nincs joga megszabni, hogy ki miről beszéljen!

Elnök: Hentaller képviselő urat rendreutasítom. (Justh Gyula eközben bejön a terembe és Hentaller magyarázza neki a történeteket.)

Hentaller Lajos: Ezt nem lehet eltérni!

Elnök: Hentaller képviselő urat másodsor is rendreutasítom is figyelmeztetem, hogy a Házsabályok legszigorubb intézkedését fogom igénybe venni. (Óriási zaj a baloldalon.)

Hentaller Lajos: Hát csak tessék! (Nagy zaj.)

Justh Gyula: Zárt ülést kérünk, nem engedjük magunkat terrorizálni. (Ugy van balról.)

Szöcs Pál: Önök terrorizálnak! (Nagy zaj.)

Sima Ferencz: Ezután azt magyarázza, hogy mennyiben tartozik a munkáskérdés a tárgyhoz s csaknem egész háromnegyed 2-ig beszélt.

Megyei közgyűlés.

Megyei közigazgatási bizottsági ülés.

Nagyvárad, július 5.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt 10 órakor tartotta rendes havi ülését a vármegyeház kis termében. Az ülésen valami fontosabb tárgyat nem intéztek el, csendes, egyhangú volt az egész ülés, mint egy júliusi kánikulai nap délutánja.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Jelenvoltak dr. Beöthy László főispán elnökléte alatt: Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, dr. Wallner Ödön tb. főügyész, Hraniczky Károly árvaszéki elnök, dr. Popovits György t. főorvos, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Faust Elek h. pénzügyigazgató, Lázár Márton kir. alügyész, Gyurkovits Kornél kir. főmérnök, id. Gálbory Sámuel, Balázsházy Bertalan, Ertsey Géza, Hegyes Márton, id. Markovits Károly, Örley Kálmán, Radnay Farkas, Szabó József, gr. Tisza Kálmán, valamint alispáni előadónként Lovassy Andor t. főjegyző, Baranyi András és Keszthelyi Zoltán aljegyzők és Des Escherolles Kruspér Sándor tb. aljegyző.

Az alispán havi jelentése.

Az alispán havi jelentése szerint az időjárás június havában a következő volt: 10 tiszta, 8 felleget és 12 esős nap. A hőmérsék maximuma 28-án 35 + C° minimuma 6-án + 6 C°-al átlagos hőség = 20 + C° volt.

U r a l k o d ó k ó r o k a légző és emésztő szervek bántalmi voltak.

A k ö z e g é s z s é g ü g y i állapot kedvezőtlenebb volt, mint májusban. Az oroszok 3209 beteget kezeltek, vagy is 73-al többet, mint májusban. A gyógykezelték közt szegény beteg volt 7 éven aluli 85, 7 éven felül 75.

J á r v á n y o k. A v ö r h e n y mult óról maradt 15, szaporodás semmi, ezek közül meggyógyult 10, meghalt 1, ápolás alatt van 4.

R o n e s o l ó t o r o k l o b b 1 községben fordult elő, mult óról maradt 7, a szaporodás semmi, ezek mind meggyógyultak.

H ö r g h u r u t 2 községben fordult elő, mult óról maradt 12, szaporodás 9, összesen 21, meggyógyult 12, ápolás alatt 9.

K a n y a r ó 3 községben fordult elő 86 megbetegedéssel, ezek közül meggyógyult 25, ápolás alatt van 61.

F ü l t ö m i r i g y l o b 1 községben fordult elő, mult óról maradt 16, ezek mind meggyógyultak.

H ó l y a g o s himlő 9 községben fordult elő, mult óról maradt 16, csökkent 11-el, maradt 5, kik mind meggyógyultak.

Orvosrendőri boncsolás 2 öngyilkos, 4 hirtelen meghalt, 6 talált és 6 egyéb hullán ejtett meg. Orvosi bizonylat 60 esetben állított ki.

Láttelel 118 állított ki.

A pénzügyigazgató jelentése.

Hátralékos adó a mult évi hátralékkal együtt 1.420.572 frt 44 kr. Május hónap befolyt 190.825 frt 41 kr., vagyis 10.204 frt 24 krral több mint a mult év hasonló havában, az idei eddig befolyt összes adó 493.159 frt 08 kr., hátralék tehát 927.413 frt 36 kr.

Hadmentességi díj befolyt május havában . . . . . 335 frt 68 kr. Hátralék . . . . . 63.183 frt 76 kr.

Jogilleték-díjban kefolyt 41.197 frt 60 kr. vagyis 7089 frt 16 krral több mint tavaly. Fogasztási és italadó befolyt májusban 187.784 frt 54 kr., vagyis az idén 93.388 frt 91 krral több folyt be 5 hónap alatt, mint tavaly ugyanez idő alatt.

Bélyegjövődék fejében befolyt 21.011 frt 92 kr., dohányjövődék fejében 97.334 frt 26 kr. Július havában a b.-ujfalui és tenkei adóhivatalok rovincsoltattak.

A kir. tanfelügyelő jelentése.

A kir. tanfelügyelő a mult hóban a csohalyi, nagytótfalui, b'orziki, kővágó, f.-dernei, kis-tótfalui, poklosteleki, sárszegi, hagymádfalvi, f.-ábrányi, v.-ábrányi, korbesti, margittai és komádi iskolákat látogatta meg. Dobó Gyula margittai ev. ref. és Bruchenthal Ágoston hagymádfalvi állami tanítónak a tanításban, különösen a magyar nyelv terén elért kitűnő eredményért a közg. bizottság jegyzőkönyvi elismerését fejezte ki.

A t ő t i, g á l o s p e t r i - i és monospetri-i ev. ref. tanítóknak 400 frtra, a szent-jóbbi és tarsai ev. ref., a fegyverneki gör. kath. tanítóknak 300 frtra egészítette ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter az évi fizetést.

Egyéb ügyek.

Jóváhagyott és pártolólág terjesztetik a kereskedelmi miniszter elé gróf Stubenberg József azon határozata, hogy a tulajdonát képező székelyhidi vámos hidra a székelyhidiak vámat nem fognak befizetni.

A kir. ügyész jelentése.

A kir. ügyész jelentése szerint a mult hó végére 210 férfi és 36 női rab maradt a nagyvárad-i fogházban; kórházban volt 13 rab. A rabmunka napok száma 1695 volt, mely idő alatt 94 frt 10 kr. volt a rabok keresménye.

Adó ügyek.

Hara Jánosné esatári lakos utódjától Asztalos Sándor terhéről 1 frt 50 kr pótdadó beirattott. Csujafalva, Hagymádfalva, Szalárd, B.-Püspöki, Beél, H.-K.-Ujlak, P.-Told, Szalacs, Sarkad és T.-Karánd behajthatlan 1896 évi utódai leirattak.

Közmunka.

Sályi, Székely-Telek, Dused, Derecske, M.-Pályi községek, közmunka váltság ügyében hozott határozatai jóváhagyattak.

Kivételes nőülési engedélyek.

G á v r i s G á b o r csujafalvi, Blaga Flóra szitányi, Stegár János henkeresi, Popa Pável nyárlói, Cziczár Horián alsó-lugosi, Nyegro Tódor sergesi, Tar Ferencz bihar-zsadányi, ifj. Demján János n.-szalontai, P. Nemes Benjámin n.-bajomi lakosoknak, kivételes nőülési engedély iránti kérvényei pártolólág terjesztnek fel a honvédelmi miniszterhez.

Egyéb ügyek.

Ezen kívül még számos egyéb jelentéktelen ügyet intézett el a bizottság, melyek részint már ujdonsági rovatunkban annak idején megemlítettünk, vagy melyek részint nem méltók e felemlítésre.

A bizottsági ülés 12 óraker végződött.

Megbénitott kereskedelmünk.

— Az egeresi vasuti katasztrófa káros következménye. —

Megemlékeztünk már többször arról a nagy vasuti balesetről, a mely Magyar-Gorbó és Egeres között, közel Kolozsvárhoz, teljesen tönkre tette a vasuti pályatestet s ezáltal megszakította az élénk forgalmat.

Nagyvárad igen súlyosan érzi a nagy hegyomlás káros következményeit. A nagy forgalom igen megcsappant, mivel egészen más irányban, Aradon keresztül van terelve az erdélyi személy és teher szállítás.

Igen érezhető ez a nagyvárad-i vasutállomáson, a hol igen megcsappant a személyforgalom.

A kereskedelem és gyáripár azonban még érzékenyebben van sújtva az által, hogy az árukat az egyenes és rövid út helyett óriási kerülő uton, Aradon keresztül kell szállítani. Eltekintve a késedelemtől, mely ez által a forgalomra kedvezőtlenül hat, igen megdrágítja a szállítást.

A nagyvárad-i gyáripár és kereskedelem képviselői körében ez a visszás állapot már is visszatetszést keltett, s annál inkább gyors intézkedésre van szükség, mert nem pár napi forgalmi akadályról van szó, hanem hónapokig fenn kell tartani a rendkívüli állapotot, mivel egészen új pályát építenek az eltemetett úttest helyett.

A nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamara igen életrevaló, helyes dolgot cselekedett, midőn a nagyvárad-i kereskedelem és gyáripár érdekében a kereskedelemügyi miniszterhez fordult a következő távirattal:

Allamvasutak Igazgatósága

Budapest.

Nagyvárad-Kolozsvár vonalon létező forgalmi akadály miatt székhelyünk ke-

reskedői és gyárosai Kolozsvár és vidékére szóló szállítási kötelezettségeiknek csak áldozatok árán tehetnek eleget. E mellett különben sűrű kereskedelmi összeköttetésünk Kolozsvárral az akadály fennálltáig alig fenntartható, a mi mindkét város jelentékeny közgazdasági kárára vezet. Helybeli érdekeltek panasza folytán kérünk intézkedést az iránt, hogy Kolozsvárra és vidékére Aradon át ideiglenesen a forgalmi akadály elhárításáig *a legrövidebb utirányra érvényes közvetlen díjtételek nyerjenek alkalmazást.*

A nagyvárad-i keresk. és iparkamara.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Július 6. A »Biharmegyei Kör« mulatsága a Szent László fürdőben.

Július 8. Nagyvárad város havi közgyűlése d. u. 3 óraker.

* **Uj albiró.** Ő Felsége dr. Bartha László budapesti büntetőtörvényszéki kir. aljegyzőt a nagyvárad-vidéki kir. járásbírószághoz albiróvá nevezte ki.

* **A távozó ügyész bucsuja.** Dr. Bulyovszky József nyugalmazott kir. ügyész, Nagyvárad város polgármestere vasárnap délelőtt bucsuzott el a kir. ügyészség tagjaitól s a személyzettől. Az alügyésztől egyenkint, a személyzettől pedig együttesen vett igen szívélyes bucsut s továbbí jó emlékkébe ajánlotta magát.

* **Alapítványi helyek betöltése.** A nagyvárad-i gör. kath. püspöki lakban tegnap élénk élet volt; a folyosók telve voltak a vidékről bejött esperesekkel, lelkészekkel, szülőkkel és nebulókkal. Pável Mihály püspök elnökléte alatt folyt a tanácskozás a palotában a felett, hogy a jövő tanévre kiket vesznek fel a papnöveldébe, a Széchenyi-téri seminariumi táptintézetbe és a belényesi gymnasiummal kapcsolatos internatusba félfizetéssel, vagy teljesen ingyen az alapítványi helyekre.

* **Dr. Beöthy László főispán Réven.** Dr. Bethő László főispán szombaton Réven volt, hol a község nagy lelkesedéssel fogadta, mert ő volt az, ki a mult évi május 29-iki tüzvész után azonnal megalakította a segélyző egyletet s lehetővé tette, hogy Rév a nagy katasztrófát egy év alatt kiheverte. A község háza udvarára gyűlt egybe a képviselőtestület s az összes községi lakosság. — 10 óraker megindult a menet és a község határon, az ugy nevezett tölgyesen várta be a főispánt kinek megérkezése után felhangzott az éljen, a midőn előállott Karácsony Imre ev. ref. lelkész, üdvözölvén őt a község lakosainak nevében. Az éljen elhangzása után megindult a hosszú kocsisor végig a zöld galyakkal feldíszített uzán egész a község házáig. — Itt Sipos István gör. kath. lelkész üdvözölte B e ö t h y t, kinyilatkoztatván, hogy a község iránt tanusított jóindulatáért mást nem adhatunk, minthogy buzgón imádkozunk a mindenható Istenhez, hogy őt családjával együtt sokáig éltesse. Erre eldörgő éljen hangzott fel, mely után a főispán egy pár pereznyi pihenés után megnézte az új házakat, buzditván a népet szorgalomra s Istenben vetett bizalommal munkálkodjanak jólétök gyarapítására. Délután 1 óraker tiszteletére nagy bankett volt a községi jegyzőnél, melyen 34-en vettek részt. Felkészöntökben hiány nem volt. Beszéltek: Beöthy László főispán ur ő méltósága, Teledy József orsz. képviselő, Hollosy Gyula községi jegyző, a két helybeli lelkész Bitry János erdész.

* **Változások** a nagyvárad-i kir. pénzügyigazgatóságnál. Biharvármegye közigazgatási bizottságának tegnapi ülésén Papp Miklós pénzügyigazgató a következő változásokat jelentette be a nagyvárad-i kir. pénzügyigazgatóságnál: A

tordai kir. adóhivatalhoz kinevezett Thomay Kálmán belényesi volt adóhivatali ellenőr helyére Hegyesi Gyula kolozsvári kir. adótiszt neveztetett ki, Csömör József margittai adóhivatali ellenőr pedig a kézmárki kir. adóhivatalhoz adótárnokká lett kinevezve. Zaskál Károly margittai és Dobó Miklós m.-óvári kir. adótisztek kölcsönösen áthelyeztettek.

* **Személyi hir.** Dr. Korda Kálmán a nagyvárad orvosi kar egyik jeles tagja, egészségének helyreállítására végett négyheti fürdőzésre utazott.

* **A polgármester vizsgálat.** A városházán mozgalmal élet van; az egyes ügyosztályoknál rendeznek, hogy az új polgármesterre kedvező benyomással legyen a tapasztalt rend és pontosság. Dr. Bulyovszky József polgármester ugyanis most veszi át tényleg a város vezetését és sorba vizsgálja az egyes irodákat. Tegnap legelsőben is a városi adóhivatalt vizsgálta, Fauszt hely. pénzügyigazgatóval egyetemben.

* **Szobrot Bethlen Gábornak.** A következő felhívást vettük: Az E. M. K. E. igazgató választmányának f. évi június hó 30-án tartott ülése elhatározta, hogy mozgalmat indít Bemlé-Gábor gróf, az E. M. K. E. első elnökének az egyesület kolozsvári palotája előtti parkban szoborművel megőrkíés végett. Az ügy végrehajtásával a directoriumot bizta meg. Főlegesen tartván az eszme és céljének fontosságát bővebben indokolni: felhívjuk ezen nel az ország közönségét, hogy a cél javára nyújtandó adományát Kolozsvárra. Merza Lajos E. M. K. E. főpénztárhoz küldeni sziveskedjék Honfiumi üdvözléssel Kolozsvárt, 1897. jun. 30-án. Az Emke igazgató-választmánya nevében: *(Következnek az aláírások.)*

* **A kamara tisztelgése a polgármesternél.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara legutóbbi teljes újjászületésén elhatározták, hogy a kamara nevében az elnökség tisztelegjen dr. Bulyovszky József polgármesternél. Vasárnap délután 11 órakor tisztelegtek a kamara képviselőiben Janky József elnök, Reisman Mór és Bertsey György alelnökök, dr. Sarkadi Lajos titkár. Janky József üdvözölt rövid csinos beszédben a polgármestert s kérte a kamara részére jóakaró támogatását. Dr. Bulyovszky József kifejtette, mily fontos tényezőnek tartja különösen Nagyvárad ipara és kereskedelmére a kamarát. Ez okból mindég buzgó támogatója lesz a nagy fontosságú intézménynek. A tisztelgés után meleg érdeklődéssel tudakozódott a kamara viszonyai iránt.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Poyvár Sándor nagyvárad ügyvédjelöltet a nagyvárad kir. törvényszékhez aljegyzővé nevezte ki.

* **Az ügyvédi kamarából.** A nagyvárad ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy Medzihradsky Gusztáv ügyvédet saját kérelmére az ügyvédek névjegyzékéből törölte.

* **Új vicinális vasut Biharmegyében.** A kereskedelemügyi miniszter Fröhlich Albin sarmasági földbirtokosnak előmunkálati engedélyt adott egy Nagyváradtól Szeghalomig vezető keskeny vágány helyi érdekű vasut építésére. A közigazgatási bejárás f. hó 15-én kezdődik, első napon összejöveteli hely Nagyvárad város tanácssterme s Püspöki, Szent-András, Szent-János, Körözs-Tarján és Gyires községek, július 16-án Vizes-Gyán, Berek-Böszörmény, Körös-szeg, N.-Harsány, Szakáll, M.-Homorog, Komádi és Csökmő, július 17-én Szeghalom község részéről tartatik meg a tárgyalás, melynek vezetésére Halász László miniszteri segédtitkár van kiküldve.

* **A szakértő mérnökök véleménye.** A Pecze-rendezés kérdésével kapcsolatosan felmerült az Aduna-patak szabályozása. A magyar katonai iskolának építése a Rhédey-kert melletti területen igen sürgetővé tette az ügyet s mivel az építkezést még ez év őszén megakarja

kezdetni a honvédelmi miniszter, az iskola helyén átfutó vízvezető árkot gyorsan át kell helyezni délibb irányba. Az egymással szorosan összefüggő kérdésekre nézve a város szakértői véleményt kért Tatar Zoltán, Korbélyi József és Géczy Géza főmérnököktől, akik a vízépítéssel terén elismert kapacitások. A három főmérnök már elkészítette együttes véleményét. Ebben kifejtik, hogy a katonai iskolát szánt terület jelenlegi állapotában az építkezésre vizes, s alkalmas intézkedéssel ki kell szárítani. Együtt oldandó meg az Aduna-patak szabályozásának a kérdése az iskola helyéről elvezetendő árok ügyével. A Kommandáns-réten vezető egyenes irányban a levezető csatorna s az iskola mellett oly helyen vitessek keresztül, hogy a Rhédey-kertől is nagy távolságban az aradi úton levő hidhoz fusson. Egyelőre itt a hidnál ömlene be az új csatorna a Peczébe. A végleges megoldás pedig az lenne, hogy az új csatorna egész az ősi malomig parallel futna a Peczével s csak a malom alatt ömlene bele a Pecze folyóba. Itt a Pecze két oldalán magasítanak feltöltéssel a partoldalakat. — A terület kiszáritására nézve megjelölik a szakértők az új csatorna méreteit s különösen azon mélységet, a mely által a víz gyors levezetése biztosítva lenne.

* **Kitünő birói vizsga.** Bor Antal kir. törvényszéki aljegyző a birói vizsgát kitünő eredménnyel tette le Budapesten.

* **A városliget fejlesztése.** Egy igen életre való eszmét vetett a városi közgyűlés elé Miskolc Barna törvényhatósági tag. Felemlíti indítványa elején, hogy a körözsparti korzót esténként oly nagy számmal lepi el a sétáló zönség, hogy kigen szük ez a sétahely enny ember befogadására. Cél szerűnek látná, ha a körözs-korzót egy keskeny úttal összekötnék a Városligettel. A közbeeső pár háznál kertek vannak, csupán a Kaczián háznál kellene egy földszintes házat elbontani. Indítványozza, hogy a törvényhatóság vegye meg barátságos úton vagy kisajátítás útján a szükséges területet s nagyobb gondot fordítson a Városliget fejlesztésére. Indítványát még a júliusi közgyűlésre kitűzni kérte, azonban a tanács kiadta előbb az építészeti és közlekedési szakbizottságnak eleményezését végett.

* **A közkórház betegforgalma.** Dr. Fráter Imre főorvos betejesztette a Biharvármegyei közkórház« mult havi betegforgalmáról szóló kimutatást. Ezek szerint június havában 133, férfi és 151 női beteg vétetett föl a kórházba ápolás alatt volt a mult havi maradvánnyal 249 férfi 331 nő összesen 580, ezek közül elbocsátottt gyógyulva 60 férfi 75 nő, javulva 65 férő 29 nő, gyógyíthatatlanul 19 férfi 18 nő, meghalt 2 férfi, 9 nő, júliusra maradt 93 férfi 180 nő, összesen 273, az ápolási napok száma júniusban 8208 volt.

* **Nyugdíjbizottsági ülés.** Nagyvárad város nyugdíjbizottsága ma, kedden délután 4 órakor ülést tart.

* **Füldőirodalmi könyvtár.** A belügyminiszter az összes törvényhatóságoknak tegnap érkezett leiratában partolás végett ajánlja dr. Paey Kornél 6 év óta megjelöő »Füldőirodalmi Könyvtár«-át, mely idegen nyelveken is terjeszti hazai fürdőink hírnevét.

* **Az Egeres M.-Nádas földcsuszamlás.** A m. á. v. igazgatósága a következő értesítést küldte be hozzánk. A n. é. közönség tudomására hozzuk, hogy bpest predeáli vonaton levő Egeres és M.-Nádas állomás közt földcsuszamlás folytán bekövetkezett pályarongálás tartamára, a Csucsáról reggel 4 óra 49 perczkor induló s N.-váradra reggel 8 órakor érkezett 523 sz. vegyevonat közlekedése f. é. július hó 1-től kezdve a csucsá—nagyvárad vonalrészén beszüntetett e helyett azonban ugyanazon nap-

tól kezdve és B.-Hunyadrol kiindulólág a b.-hunyad—n.-várad vonalrészre alábbi menetrendben egy gyorsított személyvonat helyeztetett forgalomban vonalon rendszeresített s az általános menetrend hirdetmény III részben közzétett 501 és 502 számú gyorsvonat további közlekedése a n.-várad—kolozsvári vonalrészén a forgalmi akadály tartamára f. évi július hó 2-től kezdve megszűnik. Ezen vonatoknak a kolozsvár—predeáli és bpest—nagyvárad vonalrészén változatlan maradó menetrendje, Szolnoktól Aradon át Tövisig és viszont rendszeresített külön-külön gyorsvonat menetrendjével hozatott összeköttetésbe. A bpest—predeáli vonalon közlekedett 501 és 502 sz. gyorsvonat ezek szerint f. é. július hó 2-től kezdve Arad, Tövisen fog közlekedni, mely vonalrészén alábbi menetrendben rendszeresített egy-egy külön gyorsvonat a kolozsvár—tövisi vonalon változatlan menetrendjében továbbra is közlekedik.

* **A Trachoma Nagyváradon.** A várorol főorvosi hivatal összeállította a folyó év első felében Nagyváradon előfordult szemcsés köthártyalob esetek kimutatását. Eszerint az év első hat hónapjában összesen 47 trachomás esetet konstataáltak, ezek közül 26 valódi és 21 gyöngye trachomás volt. Meggyógyult 19 valódi és 12 gyöngye; a város területéről eltávozott 2 szemcsés köthártyalobban szenvedő ember.

* **Lezuhant az emeletéről.** Tegnap délután a Szt. László-téri Kutiák-ház emeletéről egy cseléd leány lezuhant. Valamit kiakart dobni az ablakon s oly szerencsésül, hogy kiesett. Szerencsére az istálló tetejére esett s így komolyabb baja nem történt. Beszállították a közkórházba, hol gondos ápolás alá vették.

* **Öngyilkosság.** Ott, a hol az ujságírók megfordulnak, mindig kell valaminek történnie. A mikor 1895-ben a »Szigligeti Társaság« Nagy-Szalontán matinéját rendezte, ezt megzavarta egy odaváló parasztagzda öngyilkossága. Derecskén is alig hogy elhelyezkedtek a vendégek, egyszerre csak hírül hozták Fráter Barna derecskei főszolgabírónak, hogy Szilágyi Imre parasztember felkötötte magát a mestergerendára s mire észrevették, már meghalt.

* **A kórházak parazitása.** A belügyminiszter Bak János síklósi születésű 60 éves kovács segédet az ország összes kórházából kitöltötte, mert kisült, hogy kutyabaja sincs, csak ingyen akarja tartatni magát.

* **Női sakkverseny.** A nőemancipáció óriási léptekkel halad előre. A sakkjáték terén eddigé ismeretlen jelenség, egy nemzetközi női sakkverseny kezdődött a mult hó 23-ikán Londonban. A díjak: első 600, második 500, harmadik 400, negyedik 300, ötödik 200, hatodik 150 frt s ezenkívül a legjobb játékos részére a bécsi Rotshild Albert báró által kitűzött 200 frt. Hét különböző országból jelentkeztek résztvevők és pedig Nagybritániából 13, Németországból 2, Franciaországból 1, Belgiumból 1, Olaszországból 1, az Egyesült-Államokból 1, Kanadából 1. Az érdekes verseny még folyik.

* **Ki akar hidat építeni.** A Csucsá-N. Károlyi állami úton 5 hid építésére 2051 frt. 47 kr. erejéig pályázat van hirdetve mely július 14-én jár le Biharvármegye alispáni hivatalánál.

* **Öngyilkos gazda.** Pintér Mihály margittai lakos mint levelezőnk írja a mult hó 30-án este kivitte a lovát a Berettyón levő szigetre az ugy nevezett »Postakertre« legelni. A ló másnap reggel gazdája nélkül ment haza. Ma találták meg holttestét a Berettyóban Rossz viszonyban élt a feleségével és anyósával s ez vihette a szerencsétlen embert öngyilkosságra. Halála mély részvétet keltett mivel mindenki iegyekvő szorgalmas embernek ismerte.

* **Megszökött fegyencz elfogva.** Nem régiben irtuk meg lapunkban, hogy Váczi István fegyencz, kit Debreczenből kísértek át a tenkei járásbirósághoz, hol 14 napi fogházra volt ítélve, hogy ezen büntetését ott elszervegje, onnan megszökött. Mint debreczeni tudósítónk írja, az

ottani rendőrség a jómadarat tegnapelőtt elfogta s egy rendőr felügyelete alatt a királyi ügyészség börtönébe akarta bekísérni. Váczi azonban, mikor a Váradi-utczára értek, megszökött az öt kísérő rendőr elől, de még aznap este újból elfogták és jól megvasalva kísérték be másnap a kir. ügyészséghez, hol a hátra lévő egész idejét nehéz vasakban fogja eltölteni.

* **Egy ifju katonatiszt tragikus sorsáról** értesítenek bennünket Budweisből. Bernhard Ede a 11-ik gyalogezred főhadnagya halt meg vérmérgezés következtében, melyet egy légy csípése idézett elő. A közkedvelt katonatiszt szerencsétlensége általános részvétet keltett a lakosság minden rétegében. Ifju, szép feleség és egy két éves fiúcska siratja halálát.

* **Betörés.** Mint levelezőnk írja, a biharmegyei kügyi pusztán ismeretlen tettesek bebetörték Weisz Jákób árendás korcsmájába és onnét körülbelül 50 liternyi pálinkét elvittek. A nyomozás kiderítette, hogy többen lehettek a tolvajok, mert a mezőn felosztották egymás között, mi az ott maradt tölesérből és mérték-ből következtethető. A tetteseket a csendőrség nyomozza.

x **Hölgyek figyelmébe!** Markovits Mór parti-áruháza Kert-utczán. Végeladást nem rendezek, azért az összes raktáron levő divat és vászon cikkekét bármilyen árakban elárusítom a meddig a készlet tart. E ritka alkalmat a nagyérdemű hölgyközönség figyelmébe ajánlva maradtam kiváló tisztelettel Markovits Mór partiáru kereskedő.

Villamos vasut Nagyváradon.

— A közúti vasut társaság beadványa. —

A kereskedelemügyi miniszter tudvalevőleg Hoványi Géza és társainak villamos társulat illetve vasut létesítése iránt beadott kérvényüket visszautasította azzal az indoklással, hogy már a nagyváradai gőzmozdonyu közúti vasut társaságnak korábban adott engedélyt ugyanazoknak a helyi vasut vonalaknak a kiépítésére.

A gőzmozdonyu közúti vasut-társaság, lehet, hogy éppen ennek a miniszteri leiratnak a behatása alatt is, úgy látszik komolyan hozzá látott, hogy a részére adott engedély alapján a villamos vasutat létesítse Nagyváradon.

Vasárnap közgyűlést tartott, a melyen kimondotta, miszerint megteszi a szükséges lépéseket a villamos vasut építésére.

Ezen határozathoz képest már tegnap terjedelmes kérelmet terjesztett Nagyvárad városához, a melyben kifejti, hogy eddig nem állott olyan tőke rendelkezésére, a melylyel a villamos vasutat kiépíthette volna, — a gőzmozdonyu vasutba fektetett tőkéje is csak 3.14%-ot jövedelmezett.

Most azonban már olyan tőkével rendelkezik a társaság, hogy a legrövidebb idő alatt létesítheti a villamos vasutat.

Méltányos feltételeket kér a várostól, a terv keresztülvitelére.

Megkönyíti a vasut létesítését az is, hogy Mezey Mihálytól megszerezték előnyös feltételek mellett a jogot s a műszaki munkálátokat.

Céljuk a magánvilágítást is bevonní működésük körébe, de mivel a város éppen most foglalkozik ez ügygyel, nem akarják a tárgyalásokat a városra nézve megnehezíteni ez irányú ajánlatukkal.

Kérvényükhöz terjedelmes szerződési tervezetet is csatolnak. Ebben részletesen megvan, mily alapon s mily módozatok mellett akarják létesíteni a villamos vasutat.

Jelenleg fennálló szerződésüket módosítani kérik olyképen, hogy 30 évi meghosszabbítással 1960 évben adják át az összes telepeiket, vonalaikat a városnak.

Ha később villamos világitást és villamos erő átvitelt akar valaki létesíteni, nekik e tekintetben elsőbbség biztosítottatik.

A vonalak vezetéséhez az utczákat, tereket a város ingyen átengedje; gépház, kocsi-szin, javítóműhely czéljaira a vásártéren a város helyet adjon, a tulajdonjog elismeréséül évenként fizetendő 10 korona összegért.

Egyelőre kiépítenék a vasuti indóháztól a Bémer-térig, innét a Kishidon át a Zöldfa-utczai meglevő sinpárig a villamos vonalat; továbbá a Rhédey-kertbe egy vonalat Kert-utczán, vagy Nagy-Teleki-utczán és a Gyepsoron keresztül Végül Kossuth-utczán és Kozlovári utczán át a templom-térig, hol a mostani vágányba kapcsolatnék be a vonal. A most gőzüzemre berendezett vonalakat villanyra átalakítják.

Ujabb vonalak építésére is nekik előny biztosítottatik.

A vasutól a Szent-László-térre továbbá a Rhédey-kertbe vezetendő bármelyik vonal építését kötelesek a miniszteri jóváhagyástól számított 6 hónap alatt megkezdeni s egy év alatt forgalomba hozni, s ha ezen határidőre nem lesz kész a vasut, hetenként 50 frtot fizetnek a városnak. Csupán azt kötik ki, hogy ha télan kapja meg az engedélyt, csak tavasztól, mikor már építeni lehet, számítják a kikötött 6 hónapot vagy egy évet.

Egyelőre egy pár vágányt fektet le a társulat, de kiköti, hogy a második pár vágányt is lerakja a szükséghez képest, amennyiben azt a közforgalom nem gátolja.

Az építési anyagok szállításánál az első 30 évben vám mentességet, továbbá egész üzemiükre pótdátot és pótléket nem fizetnek; a kövezetvámot, fogyasztási adót stb. azonban kötelesek fizetni.

A szerződés-tervezet kiterjeszkedik még a kövezésre s más apróbb dolgokra.

*

Az egész kérvényből és szerződés-tervezetből az tűnik ki, hogy a társulat nem akarja más kézbe engedni át a villamos vasut építését s ha az egyezséget sikerül létrehozni, mielőbb egész komolysággal hozzálát a régen nélkülözött vasut létesítéséhez.

Az aratási sztrájk Biharmegyében.

— Saját tudósítónktól. —

A munkás nép között, mind jobban kezd terjedni az a mozgalom, melyet a munkások saját szomorú helyzetükön igyekekeznek segíteni.

Mindegyre nagyobb mérveket ölt az aratási sztrájk, melynek parazsa eddig a hamu alatt lappangott, de most annál nagyobb mértékben kezd lángra gyulni.

Ennek oka főként a termés silányságában s az időjárás kedvezőtlenége folytán előállott csapásokban keresendő.

Legujabban a biharmegyei Nagy-Bajom községben mutatkozott ez a sajnálatos jelenség, melyről a következő távirati tudósítást vettük:

Rossz a termés.

Még január hónapban szerződöttetett ötszáz munkást Tóth László földbirtokos.

A szerződés pontjai szerint az aratás rész vállalatban történik.

A szerződés azonban — megváltoztatásra szorult, mert az aratók látván az időjárás által tönkretett termést, kérték az új feltételek megállapítását.

Mivel csak három ember volt képes egy

holdat egy nap lekaszálni, — holdanként három forintot kértek.

Ebben állapodtak meg, de ez sem volt méltányos, mert a későbbi időjárás még jobban tönkretette a buzavetést, ugyanuyira, hogy a munka megkezdésekor tapasztalható volt, hogy még hat munkás sem volt képes egy holdat learatni naponként.

Ujabb feltételek.

Ötszáz munkás kérte akkor az új feltételek megállapítását, azonban az intéző nem volt hajlandó többé semmiféle alkudozásokba belemenni.

A munkások figyelmeztették az intézőt, hogy a feltételek mellett nem képesek fentartani magukat s kénytelenek a munkát — abba hagyni.

Ezek daczára, nem kötöttek új szerződést.

Ötszáz arató sztrájkja.

Szombaton reggel, a Nagyabajomban és Udvariban levő munkások, a történetek után nem állottak be a munkába.

A községben összecsoportosultak és elhatározták, hogy más munka után néznek.

A földbirtokos megbízottai követelték tőlük, hogy az aláirt szerződés értelmében azonnal foglalják el a munkát, mire ők tagadó választ adtak.

Erre figyelmeztették a munkásokat, hogy a csendőri karhatalmat veszik igénybe, hogy ezek segítségével ismét vissza álljanak a munkába.

E fenyegetést nagy moraj követte s mivel a helyzet már szinte veszélyes kezdett lenni, hirt adtak a csendőrségnek, hogy a munkásokat kényszerítsék a munka folytatására.

A helyszínén megjelent Szatmári Király Andor főszolgabíró is, ki eleinte szép szóval igyekezett őket köteleességük teljesítésére bírni.

Csendőr szuronyok között.

Miután minden kísérlet hasztalanná vált, a kivonult csendőrök közre fogták a munkásokat és feltűzött szuronyokkal egy nagy szinbe vitték őket.

Mindez nem tántorította el a munkásokat attól, hogy álláspontuktól elálljanak.

A községben óriási volt a riadalom, mert féltek, hogy komolyabb összeütközésre kerül a sor, ez azonban nem következett be.

Tudósítónk értesítése idején, a munkások még mindig nem tántorodtak el a sztrájkától.

Sztrájk Szalárdon.

Fentartással közöljük a hírt, hogy Tóth Mihály szalárdi birtokán szintén kiütött a sztrájk. Itt valami kétszáz munkás mondta fel a szerződést.

Hir szerint itt is szükség volt a csendőrség beavatkozására.

TANÜGY.

Az országos tanárkongresszus. Vasárnap délelőtt kezdődött Győrött az országos középiskolai tanárkongresszus. Az ország minden részéből oda sereglett tanárokat Zechmeister polgármester fogadta Győr városa nevében. Nagyváradot dr. Szombathy István képviseli, ki az idegességről tartott előadást nagy tetszés mellett. Hétfőn Pannonhalmán Mázy Engelbert benezés, Latkóczy Mihály (losonci főgm. tanár), Kassai Nándor és Récesy Viktor tartottak előadást. Pannonhalmán a szent Benedek-rendnek vendégei a tanárok. A győri kongresszusra az ország minden részéből közel harmadfélszáz professzor jelentkezett. Győr város, a dunántúli agilis, intelligens város és a pannonhalmi fő-

monostor és látnivalói a mágnes, mely oda vonzza a kultura munkásait. Pannonhalmáról ma, kedden Lébenybe térnek a tanárok, a híres román templom megtekintésére. Ott Beöthy Zsolt tart szabad előadást a kiváló szépségű műremekről. Lébenyből Magyar-Óvárra mennek a tanárok az ottani nevezetességek megtekintésére.

MULATSÁG.

A „Biharmegyei kör“ mai mulatsága Ma este fog lezajlani a »Biharmegyei kör« legelső nagyváradai mulatsága. A közönség nagy foku érdeklődése folytán csaknem az összes jegyek elkelték már s így előreláthatólag az idei fényes sikerű mulatságok száma ujjal szaporodni fog egygyel. Olyan változatos műsort produkáltak a bihari fiúk, a melyent már rég nem élvezett Nagyvárad, bizonyosra vehető tehát, hogy a kör gyorslábú elnöke nem hiába koptatta papir vékonyságúra sárga lak cipőit, mert a sok lötás futásnak siker lesz a vége. Nagyvárad sok szép lánya és menyecskeje mind kinn lesz a Szent-László fürdőben, hogy július havában bemutassa a legelső áldozatot Terpsichore istennőnek.

Vasárnap a rendezőség elnöke tisztelt Dr. Beöthy László főispánnál az alispánnál, polgármesternél hétfő pedig br. Königsvarter Hermannál, azonkívül a jogakadémia és középiskolák igazgatóinál, a ténker. kir. főigazgatónál. Mindenik megígérte támogatását.

A hangverseny pont 6 órakor kezdődik. A vonatot használóknak legalkalmasabb d. u. 4 o. 45-kor indulni a pályaudvarból. A jegyeket ajánlatos lehetőleg ide benn megváltani d. e. a rendezőség helyiségében (Sas szálló), mert már csak ott és a helyszínén lehet jegyeket kapni.

Minden kényelemről, olesó ételről, italról pontos kiszolgálásról, ruhatárról, fodrászúról gondoskodtunk. Külön vonat van a hazatérésre.

A rendezők kéretnek lehetőleg mindnyájan a délelőtti folyamán a hivatalos helyiségbe feljönni.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

A „Tolonez“

(Jászay Mari buesu fellépte.)

Mentől több új népszínművet látunk, annál inkább észrevehető a régiéknél minden gyönyörű része. Így vagyunk a tolonczal is.

Élvezünk a szó szoros értelmében, mert tényleg nagyon ritkán van a váradai közönségnek része a hasonló élvezetes előadásokban.

A zsúfolt házakból levonhatta az igazgatóság azt a koncekvenciát is hogy nem tűnt de teljesen a népszínmű előadások ideje a »Falurossza« és a hozzá hasonló jó népszínművek, megtegnék azt a hatást, amit a »Helyettes«

De hagyjuk ezt ki tudja nem ezzel is sükei fülekre fogunk találni.

Ami az előadást illeti ennél jobb előadásban alig volt még ez idén része a közönségnek.

A Jászay Mari Ördög Sárája örökké feledhetetlen lesz előttünk s talán magyar színész nem volt még aki olyan igazi, olyan élethű vonásokban mutassa be ezt az elzülött asszonyt, kinek szívében még egyetlen jó érzés, a gyermeki szeretet lakik. Különösen a mérgezési jelenetben ért el nagy hatást.

Göngyi Izsó kitűnő alak volt, teljesen alkalmas volt e szerep arra, hogy tehetségét bemutassa a közönség előtt. Nagy érdeklődéssel nézünk a további fellépéséi elé.

Székely Irén játszott a főszerepet. Ezuttal bebizonyította, hogy tempera-mentumához s hangjához a népszínmű jobban illik. Székely a népszínművekben kitűnő, míg az operettben kevésbé és nem bír kellő fűgességgel.

Pintér Imre ezuttal is kiváló alakítást nyújtott és szépen énekel.

Kövesi élethű zsidó gavallér volt s jóízű mókái derűltégre keltették a közönséget.

Bács és Bácsné szintén kiváló alakok voltak.

A többi szereplők is elég jól megállották a helyüket.

Durand és Durand.

E szellemes francia vígjátékot elevenítették fel tegnap a szinkörben. A bódé kongott az ürességtől. A szereplők ennek daczára kedvvel játszottak. Különösen: Kövessi, P. Szép Olga, Tompa, Balla, Bácsné, és Hegyessi érdemelnek dicséretet.

A kevés számú közönség jól mulatott.

Színészet Nagy-Szalontán. A Nagyszalontán működő Fekete Miksa színtársulatánál, a napokban két nagyváradai tehetséges színész szerepel. Az egyik Kardos Andor, a másik pedig Madas Jenő színiiskolai növendék. Előadják »Durand és Durand« a »Nagy mama« és a »Három testőr« című darabokat. Madas Jenő ez utóbbiban Kosintzky szerepét játssa.

REGENY-CSARNOK.

P R A D A.

Fordította K. G.

60.

— Miről gondolkozol Leonora? — szölt Ottó mezzavarva Leonorát szemlélődésében.

— Ugyan mire gondolnék mint rád? — felelte nevetve. — Ugy látszik te kevésbé bizzol bennem, mint én te benned. Én tökéletes szabadságot akarok neked ajándékozni és te nem fogadod el. Azt hiszem, hogy hűséged irántam sokkal nagyobb mint megfordítva.

— Ugyan hogy beszélhetsz ilyet Leonora??

— Én szegény leány vagyok, magamnak kell mindennapi kenyérem megkeresnem.

— Szolgálatod előttem nem tűnik föl nagyon terhesnek — felelt az a tárgyakat szemlélve.

— Arany lánczok, Prada, mint Vilmos mondta! Hidd el nekem, megtanultam ismerni a hamisaranyat! Hova lettek illuzióim hogy tehetségemmel áttöröm magam a világon? A nő igazi hivatása az, hogy férje erős karjára támaszkodjék és vele egyesülve haladjon a világba.

— Leonora! Leonora — kiáltott Ottó, és mielőtt az megakadályozhatta volna, karjaiba zárta; Leonora iparkodott szabadulni de nem sikerült.

— Mit gondolnak az emberek Ottó! — de bármily hidegnek is mutatta magát, a szeretet e nyilvánítása jól esett belsejében. Minden más hideg színtelen volt.

Végre elengedte, zavartan nézett körül, nem volt-e valaki ott. Leonora nem tudta, hogy Daisy a kertben a virágok megett guggolt, látta, hogy ölelik meg egymást, és anélkül, hogy tudta volna miért, erősen elpirulva elmenekült, aztán arra gondolt, mit egyszer Anke-loóban hallott, hogy Leonora kisasszony Vacl-beke urnak volt jegyese.

— Ujból elől kezdik, — gondolta — annál jobb. Ha papa vissza jő akkor Ottó elveszi, én meg megkérem apát hogy helyette Vilmos urat hívja ide nevelőnek. Ő sokkal eszesebb aztán meg örömmel tanit. Addig is tehát míg itt lesz a legnagyobb örömmel, barátsággal fogok a kisasszonnyal találkozni.

Leonora és Ottó még sokáig álltak egymás mellett mint két boldog jegyes; Ottó különösen át volt szellemülve a nagy boldogságtól. Soha sem álmolta vagy e helyen ily nagy szerencse érje; habozott vajjon bejőjön-e, mivel azt gondolta, hogy Leonora úgy fog vele beszélni mint egy idegennel most meg már azt látta hogy összetört boldogsága újra felépült.

— Hogy fog Vilmos örülni, ha megtudja — susogta.

— De kedves Ottó! Miért kell Vilmosnak tudnia? Hiszen semmi sem változott.

Az egyedüli mit elbeszélhetnél neki csak az, hogy nagyon is bátor voltál és annak a veszélynek tettél ki hogy a szolgák és szögálok

előtt rossz színben tűnök fel. Ilyen dolgokat, azt hiszem, nem szívesen beszél el az ember, különösen a testvérenek. Részemről azt tartom hogy úgy állunk egymáshoz, mint tegnap, vagy még régebben.

— Azzal a különbséggel, hogy most remélhetek, tegnap azonban nem.

Ez nem sok, ez nem minden?

— Bolond vagy! Mondom, hogy minden úgy marad mint régen volt, akkor este felváltál izgatva nem akartál semmiféle okos szót meghallgatni vagy felfogni. Később meg nem térhettem arra vissza. Soha sem mutattad magad, mikor Anke-loóban voltam.

— Nem is mertem! Azonban nem tesz semmit, hála Istennek, hogy most jobban megértem. Oh! ha tudnád, hogy senki sem tud úgy téged megbecsülni mint én, mindég védtelek. . .

(Folyt. köv.)

T A V I R A T O K

A bolgár fejedelem utazik.

Róma, jul. 5. (Saj. tud. táv.) A bolgár fejedelem és neje pénteken ide érkezett.

Nagy sztrájk.

London, jul. 5. (Saj. tud. táv.) A Reuter ügynökség jelenti New-Yorkból: A szász bányák munkásai sztrájkolnak. A vezetők szerint körülbelöl 25.000 ember állott ki munkából.

Az orosz nagykövet áthelyezése.

Konstantinápoly, jul. 5. (Saj. tud. táv.) Nelidon orosz nagykövetnek Rómába való áthelyezését megerősítik.

Nagy árviz Franciaországban.

Toulouse, julius 5. (Saját tud. távirata.) A Gave kiáradt és Islen Dodonban 40 házat elpusztított. 13 ember meghalt. St. Laurenben 30 ház és 3 emberélet pusztult el.

A francia vizáradás.

Auch, Az áradás tetemes károkat okozott. Igen sok ház bedőlt, 14 holttest találtak. A lakosság segítséget kért. A Gave folyó vizszatért medrébe.

A spanyol háboru.

Havannah, julius 5. (Saját tud. távirata.) A felkelők betörték Santa Maria del Rosarioba, s kifosztották a templomokat és raktárakat. A fölkelőket, kik 10 halottat vesztek, visszarverték.

Véres szerelmi dráma.

Balaton füred, julius 5 (Saját tudós táv.) Az itteni nagy szálló egyik szobájában véres szerelmi dráma játszódott le. Egy Maizerfeld nevű gráci bankpénztáros, ki tegnap érkezett a fürdőbe egy hölgygel, ma előbb a nőt, aztán önmagát lötte agyon mind ketten meghaltak.

A görög háboru epilógja.

Konstantinápoly, jul. 5. (Saj. tud. táv.) A nagykövetek tegnap együttesen megsürgették a portánál a török katonai kiküldötteknek a katonai attachékkal a határmegállapításra vonatkozólag folytatott előmunkálatok befejezését, amely alkalommal figyelmeztették a portát, hogy a tárgyalásokat sürgesse.

Henrik herceg ügye.

Róma, jul. 5. (Saj. tud. táv.) Alberzone tábornok levelet intézett a »Tribuná«-hoz, melyben megzáfolja a »Figaró«-nak azt a közleményét, mely Henrik orleansi hercegnek a soa-i olasz foglyok ügyében tett nyilatkozatával foglalkozik. A tábornok azt mondja, hogy nem hiszi, hogy a »Figaró«-ban közölt levél csakugyan a hercegtől származik. Egyidejűleg

jelenti a tábornok, hogy a tényleges szolgálatból való elbocsátását kérte, hogy működési szabadságát semmi sem korlátozza.

KÖZGAZDASÁG.

Közgyűlés a „Polgári Takarékpénztár”-ban. Polgári Takarékpénztárban vasárnap délelőtt 26 részvényes kivánsága folytán rendkívüli közgyűlés volt, a melyben 39 részvényes vett részt. A közgyűlést Sarkady Tihamér g. kath. kanonok igazgatósági elnök vezette a ki előadta, hogy az igazgatóság miért mentette fel dr. Rosenthal eddigi intézeti ügyészt tisztétől Vita után, melyben különösen azt kívánták kiemelni, hogy dr. Rosenthal nem diffamáló okokból bocsátott el, a közgyűlés tudomásul vette az igazgatóság választát és köszönetét fejezte ki az eddigi ügyésznek működéséért. Az alapszabályok 28. §-ának kért módosítását a közgyűlés egyhangú határozattal elutasította.

Mezőhegyesi aratógépvérseny. A csanádmegyei gazdasági egyesület az O. M. G. E.-el együtt július hó 7. és 8-án fogja Mezőhegyesen az állami ménesbirtok területén nagy nemzetközi aratógépvérsenyt megtartani. A versenyre eddig már 15 különböző rendszerű kéveket és marokrakó aratógép van bejelentve, úgy hogy érdekessége és tanulság tekintetében méltán fog az 1892-ben Nyiregyházán megtartott nemzetközi aratógépvérsenyhez csatlakozni. Jelentőség tekintetében azonban amantul is szárnyalja, mert az alföldi aratómunkások és a jelenlegi mozgalom közepette az Alföld gazdáira igen nagy fontosságú, hogy a különféle aratógépeket tanulmányozván, a legjobbakat megismerjék és megszerezzék, a jövőre legalább az aratómunkások eddig szükséges nagy számát redukálhassák és az aratósi munkák zavarait elkerülhessék.

A mezőhegyesi ménesuraldom ezen verseny megtartására nemcsak azért alkalmas, mert az Alföld szívében levén, az ottani gaz-

dák könnyen eljuthatnak oda, hanem azért is, mert ez a hely van biztosítva leginkább arról, hogy a verseny nyugodt és tanulságos lefolyását a s-trájkoló arató munkások megzavarni nem fogják. A verseny különben a csanádmegyei gazdasági egyesületnek, a mely nemrégiben jóformán új alakult, első nyilvános nagyobb szereplése és bizonyos ünnepekkel lesz egybekötve, melynek egyik pontját a Mezőhegyesen, július 7-én este tartandó bál fogja képezni.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. július 5-én.

Magyar aranyjárdék 4%	123.—
Magyar koronajárdék	99.80
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	120.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.75
Italián é i jog megváltási kötvény	101.—
Horvát szlavon földtehermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyereségi sorsjegy-kölcsön	153.50
Ti zessa ályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	121.50
Csziák járdék papirban	101.75
Osztrák járdék ezüstben	101.75
Osztrák járdék aranyban	123.20
Csziák korona járdék	100.75
1860. osztrák államsorsjegyek	146.—
Osztrák magyar bankrészevény	950.—
Magyar hitelbank részvény	400.25
Osztrák hitelintézeti részvény	338.40
Páris vista	355.—
20 márkás arany	952.—
Német birodalmi márka	58.65
London viste	119.55
Páris vista	47.57 1/2
20 márkás arany	11.73

SZERKESZTŐI POSTA.

Színház látogatóinak és előfizetőnek.

Ha ön csak úgy tud olvasni, mint írni, akkor tisztára kidobott pénz az előfizetése. Mi azt irtuk, hogy a publikumnak nem tetszik az a darab — ön azt írja, hogy tetszik. Igazságunk

lehet mind a kettőnknek, mert mi nem a karzati publikumról szólottunk, pedig irásából ítélve, magasabbra nem taksálhatjuk önt. Lássá, sokaknak a sült tök kedves eledelük. Ecsedi bátyánk meg is énekelte, sokak pedig nem tudják bevenni; a gusztusról tehát nem vitatkozunk. De ha annak a darabnak stílusa és egyéb zaftos mondásai önt gyönyörrel töltik el, nem szükséges érte színházba menni, melynek felemelt helyáiraikról ugyis panaszkodik, inkább várja meg, míg két kofa össze kap s azt fogja hinni, hogy szellemes szóáradatuk abból a daraból van plagiálva. Ez ingyen mulatság és mű érzékét úgy látszik elbájolja az ilyesmi. Különben legyen nyugodt, ha a publikum izléséről irnak, valamint eddig, úgy ezután sem fogjuk önt bele érteni.

NAGYVARADI SZINKOR.

Legujabb vigjáték a vigszínház műsorából.

Bérlet 64-ik szám.

Bérlet 64-ik szám.

Páros.

Páros.

Nagyvárad, 1897. évi július 6-án,

az arad-nagyváradai színtársulat által.

M á s o d s z o r:

A HELYETTÉS.

Francia vigjáték.

Kezdeté fel 8, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, bérletfolyamban:

PEPITA.

Nagy Operette.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Végeladás!

még csak rövid ideig
TART!

SZANDICZ ADOLF

ÁRUHÁZÁNAK.

Miután üzletemet teljesen
új alapon
rendezem be,

VÉGELADÁST

hatóságilag engedélyezett rendezek.

Ez
alkalommal az
összes raktáron levő
árúk
beszerzési áron alul
adatnak el, u. m.:

szövetek, vászon és fehérművek, férfi-divatcikkék,
nap- és esőernyők stb. stb.

Miután ezen alkalomra a n. é. közönség szíves figyelmét felhívom,
maradok kiváló tisztelettel

Szandicz Adolf.

Legujabban
beérkezett
francia és angol
ruhászövetek
óriási választékban!